

Sygn. akt *I ACa 1274/15*

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 kwietnia 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSA Jan Futro

Sędziowie: SSA Ewa Staniszevska

SSA Bogdan Wysocki /spr../

Protokolant: insp. ds. biur. Katarzyna Kaczmarek

po rozpoznaniu w dniu 19 kwietnia 2016 r. w Poznaniu

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) z siedzibą

w Z.

przeciwko 1. **Skarbowi Państwa - Prezydentowi Miasta Z.**

2. Gminie Z. o statusie miejskim

o zapłatę

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Okręgowego w Zielonej Górze

z dnia 1 lipca 2015 r. sygn. akt I C 313/09

1. oddała obie apelacje;
2. zasądza od powódki na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kwotę 5.400 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym;
3. zasądza od powódki na rzecz Gminy Z. o statusie miejskim kwotę 5.400 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Bogdan Wysocki Jan Futro Ewa Staniszevska

Sygn. akt *I ACa 1274/15*

UZASADNIENIE

Powód (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w Z. (obecnie (...) z siedzibą w Z.) wniósł pozew przeciwko **pozwanemu Skarbowi Państwa – Prezydentowi Miasta Z.**, w którym domagał się zasądzenia od pozwanego

na rzecz powoda kwoty 49.495.546,92 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty oraz kosztów postępowania wg norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego w kwocie 43.217 zł.

Powód (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w Z. (obecnie ...) z siedzibą w Z.) wniósł także pozew przeciwko **pozwanemu - Gminie Z. o statusie miejskim**, w którym domagał się zasądzenia od pozwanego na rzecz powoda kwoty 49.495.546,92 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty oraz kosztów postępowania wg norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego w kwocie 43.217 zł.

Postanowieniem z dnia 25 stycznia 2010 r. na podstawie art. 219 k.p.c. zarządzono połączenie sprawy z powództwa (...) S.A. w Z. przeciwko Gminie Z. o statusie miejskim ze sprawą z powództwa (...) S.A. w Z. przeciwko Skarbowi Państwa – Prezydentowi Miasta Z. do łącznego rozpoznania i rozstrzygnięcia i prowadzenie jej pod jedną sygnaturą akt.

Pozwany Skarb Państwa reprezentowany przez Prezydenta Miasta Z. zastępowanego przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa wniósł o oddalenie powództwa oraz zasądzenie od powoda na rzecz Skarbu Państwa – Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa kosztów zastępstwa procesowego w wysokości żądanej przez pełnomocnika strony powodowej.

Pozwana Gmina Z. o statusie miejskim wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.

Wyrokiem z dnia 1 lipca 2015 r. Sąd Okręgowy w Zielonej Górze oba powództwa oddalił i zasądził od powoda na rzecz każdego z pozwanych zwrot kosztów procesu.

Podstawą rozstrzygnięcia były następujące ustalenia i wnioski.

Od 1995 r. pomiędzy (...) Fabryką (...) a Skarbem Państwa i Gminą Z. prowadzone były ustalenia w przedmiocie przejęcia nieruchomości położonej przy ul. (...) w Z. w zamian za umorzenie zobowiązań przedsiębiorstwa wobec Skarbu Państwa i Miasta.

Na zlecenie (...) w dniu 10 kwietnia 1995 r. sporządzony został przez rzeczoznawcę majątkowego E. B. operat szacunkowy w sprawie określenia wartości nieruchomości zabudowanej obiektami stanowiącymi zakład C (...) położonej w Z. przy ul. (...) oraz wyliczenia należności Skarbu Państwa.

W operacie wskazano, że na ww. nieruchomości znajdują się budynki stanowiące kompleks odlewni wybudowany ze środków własnych zakładu oraz część budynków poniemieckich, które zostały przekazane dla przedsiębiorstwa jako fundusz założycielski. Wycenę sporządzono na dzień 5 grudnia 1990 r. Wartość budynków i budowli określono na kwotę 4.254.994 zł, z kolei należność Skarbu Państwa ustalono na kwotę 1.261.177 zł.

Decyzją Wojewody (...) z dnia 7 listopada 1995 r. stwierdzono nabycie przez (...) Fabrykę (...) z dniem 5 grudnia 1990 r. prawa użytkowania wieczystego gruntu stanowiącego własność Skarbu Państwa oznaczonego geodezyjnie jako działka nr (...) o pow. 25.400 m² położonego przy ul. (...) w Z. oraz prawa własności budynków, innych urządzeń i lokali znajdujących się na tym gruncie.

W decyzji wskazano, że nabycie prawa własności budynków i innych urządzeń wyszczególnionych w załączniku nr (...) następuje nieodpłatnie, a wyszczególnionych w załączniku nr (...) - odpłatnie.

Powyższa nieruchomość stała się własnością Skarbu Państwa na mocy dekretu z dnia 8 marca 1946 r. o majątkach opuszczonych i poniemieckich. Została ona wyłączona z komunalizacji.

Na wniosek (...) z dnia 8 grudnia 1995 r. Sąd Rejonowy w Zielonej Górze Wydział VI Ksiąg Wieczystych dnia 22 grudnia 1995 r. w sprawie Dz. Kw.(...) założył księgę wieczystą KW nr (...) dla położonej w Z. przy ul. (...) działki

gruntu w użytkowaniu wieczystym oznaczonej nr (...) o pow. 25.400 m⁽²⁾ i budynków o kubaturze wg załącznika nr (...) stanowiących odrębną nieruchomość, przeznaczonych na cele przedsiębiorstwa.

W dziale II księgi wieczystej jako właściciela gruntu wpisano Skarb Państwa, natomiast (...) w Z. został wpisany jako użytkownik wieczysty gruntu i właściciel posadowionych na nim budynków.

W dniu 21 października 1997 r. sporządzono protokół z inwentaryzacji mienia niepodlegającego komunalizacji, którego przedmiotem było mienie państwowe obejmujące nieruchomość zabudowaną budynkami budowlami położoną w Z. przy ul. (...), oznaczoną nr działki (...) o powierzchni 25.400 m², stanowiącą własność Skarbu Państwa w użytkowaniu wieczystym (...) w Z..

W protokole wskazano, że wartość mienia państwowego wynosi łącznie 3.446.540,20 zł, z czego wartość gruntu to kwota 1.016.000 zł.

(...) wystąpił do Kierownika Urzędu Rejonowego w Z. z wnioskiem o zgodę na zrzeczenie się prawa użytkowania wieczystego nieruchomości. Kierownik Urzędu Rejonowego w Z. wydał decyzję z dnia 23 stycznia 1998 r., w której wyraził zgodę na zrzeczenie się przez (...) w Z. prawa użytkowania wieczystego gruntu oznaczonego numerem działki (...) o powierzchni 25.400 m² oraz własności budynków i budowli znajdujących się na przedmiotowym gruncie, położonych w Z. przy ul. (...).

Po uzyskaniu zgody na zrzeczenie się zarządca komisaryczny K. P. reprezentujący (...) w Z. w dniu 22 maja 1998 r. złożył oświadczenie w formie aktu notarialnego repertorium A nr (...) w Kancelarii Notarialnej w Z. przed notariuszem R. Ś. o zrzeczeniu się wieczystego użytkowania gruntu stanowiącego własność Skarbu Państwa, położonego w Z. przy ul. (...), składającego się z działki oznaczonej numerem (...) o powierzchni 25.400 m⁽²⁾ oraz własności znajdujących się na tym gruncie budynków przeznaczonych na cele przedsiębiorstwa, stanowiących odrębną nieruchomość, dla których Sąd Rejonowy w Zielonej Górze prowadzi księgę wieczystą KW nr (...) (...) na rzecz Skarbu Państwa.

Jednocześnie zarządca komisaryczny K. P. wniósł o wykreślenie z księgi wieczystej KW nr (...) prawa użytkowania wieczystego gruntu i prawa własności budynków oraz wykreślenie hipoteki wpisanej w tej księdze wieczystej na rzecz Skarbu Państwa.

Przy sporządzeniu aktu zarządca komisaryczny K. P. oświadczył, że Ministerstwo Skarbu Państwa zostało poinformowane o zamiarze zrzeczenia się powyższych praw i nie wniosło w tym zakresie żadnych zastrzeżeń. Przedłożył decyzję Kierownika Urzędu Rejonowego w Z. z dnia 23 stycznia 1998 r. o wyrażeniu zgody na zrzeczenie się przez (...) w Z. prawa użytkowania wieczystego gruntu i prawa własności posadowionych na tym gruncie budynków.

Prezydent Miasta Z. w dniu 23 grudnia 2003 r. w formie aktu notarialnego repertorium A nr (...) w Kancelarii Notarialnej w Z. przed notariuszem R. Ś. potwierdził zgodę Kierownika Urzędu Rejonowego w Z. z dnia 23 stycznia 1998 r.

Wojewoda (...) decyzją z dnia 9 czerwca 1998 r. przekazał nieodpłatnie na wniosek Zarządu Miasta Z. z dnia 18 grudnia 1996 r. na własność Gminy Z. o statusie miejskim mienie państwowe obejmujące nieruchomość zabudowaną Skarbu Państwa wraz z budynkami, urządzeniami i pozostałymi przynależnościami gruntowymi oznaczoną działką numerem (...) o powierzchni 2,54 ha, dla której Sąd Rejonowy w Zielonej Górze prowadzi księgę wieczystą KW nr (...).

Na podstawie decyzji Prezydenta Miasta Z. z dnia 21 sierpnia 1998 r. umorzono na wniosek (...) w Z. zaległości podatkowe w zakresie podatku od nieruchomości za okres od dnia 1 stycznia 1993 r. do dnia 30 czerwca 1998 r. w kwocie 3.077.952,10 zł.

W związku z przejściem przedmiotowej nieruchomości na rzecz Skarbu Państwa w trybie art. 179 k.c. Skarb Państwa zrezygnował z przysługującej mu należności z tytułu uwłaszczenia (...), zabezpieczonej hipotecznie na użytkowaniu wieczystym gruntów oznaczonych geodezyjnie jako działka nr (...) o pow. 25.400 m² położonej w Z. przy ul. (...).

Sąd Rejonowy w Zielonej Górze Wydział Ksiąg Wieczystych dnia 22 stycznia 1999 r. wykreślił w dziale IV księgi wieczystej KW nr (...) hipotekę w sumie 658.028,68 zł wpisaną na rzecz Skarbu Państwa celem zabezpieczenia ceny nabycia prawa własności budynków. W dziale II księgi wykreślono (...) jako wieczystego użytkownika gruntu i właściciela budynków.

Na mocy decyzji z dnia 7 października 1999 r. zatwierdzono projekt podziału nieruchomości stanowiącej własność Gminy Z. o statusie miejskim położonej w Z. przy ul. (...) w obrębie 19 składającej się z działki nr (...), dla której Sąd Rejonowy w Zielonej Górze prowadzi księgę wieczystą KW nr (...) na działki: (...) o powierzchni 0.0271 ha i działkę nr (...) o powierzchni 2.5129 ha.

Dnia 21 czerwca 2000 r. dokonano odpowiednich wpisów w księdze wieczystej.

Dnia 30 kwietnia 1999 r. do Sądu Rejonowego w Zielonej Górze wpłynął wniosek zarządcy komisarycznego (...) w Z. o ogłoszenie upadłości (...) w Z..

Sąd Rejonowy w Zielonej Górze postanowieniem z dnia 1 czerwca 1999 r. ogłosił upadłość przedsiębiorstwa oraz wyznaczył sędziego komisarza i syndyka masy upadłości, a także wezwał wierzycieli dłużnika do zgłoszenia wierzytelności.

Zgodnie z operatem szacunkowym opracowanym w dniu 20 lipca 1999 r. przez Biuro Doradztwa i (...) w Z. – rzeczoznawcę majątkowego A. C. (cel wyceny – sprzedaż w trybie przetargowym) wartość rynkowa nieruchomości zabudowanej położonej w Z. przy ul. (...) oznaczonej działkami nr (...) określona została na kwotę 4.320.200 zł .

W piśmie z 18 listopada 1999 r. skierowanym do Zarządu Miasta Z. Syndyk masy upadłości (...) w upadłości z siedzibą w Z. wezwał do wydania nieruchomości położonej w Z. przy ul. (...) oznaczonej działką nr (...), wskazując, że zrzeczenie się prawa użytkowania wieczystego gruntu i prawa własności budynków w świetle art. 54 prawa upadłościowego jest bezskuteczne w stosunku do masy upadłości.

W dniu 19 listopada 1999 r. Syndyk masy upadłości (...) w upadłości w Z. wystąpił z powództwem przeciwko Gminie Z. o statusie miejskim o wydanie nieruchomości zabudowanej oznaczonej działką (...) o powierzchni 2,54 ha położonej w Z. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w Zielonej Górze prowadzi księgę wieczystą KW nr (...).

Na podstawie postanowienia Sądu Okręgowego w Zielonej Górze z dnia 10 grudnia 1999 r. oraz wniosku z dnia 7 stycznia 2000 r. dokonano wpisu w księdze wieczystej KW nr (...) ostrzeżenia o przysługującym Syndykowi masy upadłości (...) w upadłości w Z. roszczeniu o wydanie przedmiotowej nieruchomości.

W listopadzie 1999 r. Zarząd Miasta Z. ogłosił pierwszy przetarg nieograniczony do zamiany nieruchomości stanowiącej własność Gminy Z. o statusie miejskim, położonej w Z. przy ul. (...) a składającej się z działek nr (...) o łącznej pow. 27.823 m². Cenę wywoławczą ustalono na kwotę 10.990.000 zł wskazując, że zawarty jest w niej koszt rozbiórki istniejących budynków. Następnie w grudniu 1999 r. został ogłoszony drugi przetarg nieograniczony, również z ceną wywoławczą 10.990.000 zł.

Syndyk masy upadłości (...) w Z. wystąpił z wnioskiem z dnia 24 listopada 1999 r. do Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji o stwierdzenie nieważności decyzji Wojewody (...) z dnia 9 czerwca 1998 r. o przekazaniu na własność Gminy Miejskiej Z. mienia Skarbu Państwa obejmującego nieruchomość oznaczoną działką (...) zapisaną w księdze wieczystej KW nr (...), po czym w piśmie z 19 kwietnia 2000 r. cofnęła ten wniosek. W związku z cofnięciem wniosku, Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji decyzją z dnia 19 lutego 2003 r. umorzył w tej sprawie postępowanie.

Syndyk masy upadłości (...) w Z. ponownie wystąpił z wnioskiem z 26 listopada 2003 r. do Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji o stwierdzenie nieważności ww. decyzji Wojewody (...).

Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji decyzją z dnia 6 stycznia 2005 r. stwierdził nieważność ww. decyzji Wojewody (...) z dnia 9 czerwca 1998 r. w części dotyczącej obecnej działki (...). Jednocześnie stwierdził, że ww. decyzja została wydana z naruszeniem prawa w części dotyczącej obecnej działki nr (...).

Postanowieniem z dnia 4 maja 2000 r. Sąd Rejonowy w Zielonej Górze wyraził zgodę Syndykowi masy upadłości (...) w Z. na sprzedaż wierzytelności przysługującej masie upadłości a dotyczącej nieruchomości położonej w Z. przy ul. (...) na działce (...), dla której Sąd Rejonowy w Zielonej Górze prowadzi księgę wieczystą KW nr (...).

Syndyk masy upadłości (...) w Z. w kwietniu 2000 r. ogłosił przetarg nieograniczony dotyczący sprzedaży wierzytelności polegającej na roszczeniu o wydanie nieruchomości położonej w Z. przy ul. (...).

18 września 2003 r. (...) w upadłości w Z. reprezentowana przez Syndyka (Cedent) zbyła w drodze umowy cesji na rzecz spółki (...) S.A. z siedzibą w Z. (Cesjonariusz) roszczenia masy upadłości (...) w Z., powstałe w wyniku czynności zrzeczenia z dnia 22 maja 1998 r., w tym wobec Gminy Z. o statusie miejskim o wydanie przedmiotu użytkowania wieczystego dotyczącego gruntu oznaczonego działką o nr (...) (następnie podzieloną na działki (...)) o powierzchni 25.400 m², położonego w Z. przy ul. (...) zabudowanego budynkami, budowlami i urządzeniami znajdującymi się na tym gruncie stanowiącymi odrębny od gruntu przedmiot własności, dla której to nieruchomości Sąd Rejonowy w Zielonej Górze prowadzi księgę wieczystą nr Kw (...), a gdyby wydanie w naturze nie nastąpiło, to roszczenie przysługujące masie upadłości (...) w upadłości w Z. przeciwko Skarbowi Państwa - Wojewodzie (...) o zapłatę równowartości według cen obowiązujących w dniu ogłoszenia upadłości. Cena wierzytelności określona została na 950.000 zł.

W dniu 28 marca 2001 r. (...) w upadłości w Z. reprezentowana przez Syndyka masy upadłości zawarła ze spółką (...) S.A. w Z. umowę sprzedaży w formie aktu notarialnego w Kancelarii Notarialnej w Z. przed notariuszem R. Ś., na mocy której sprzedała w trybie art. 113 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 24 października 1934 r. Prawo upadłościowe przedsiębiorstwo wchodzące w skład masy upadłości. Łączną cenę sprzedaży strony określiły na 1.100.000 zł.

Postanowieniem z dnia 31 października 2003 r. Sąd Rejonowy w Zielonej Górze z wniosku Syndyka masy upadłości (...) w upadłości w Z. ukończył postępowanie upadłościowe .

Postanowieniem Sądu Okręgowego w Zielonej Górze z dnia 23 czerwca 2005 r. umorzono postępowanie w sprawie o wydanie nieruchomości zabudowanej oznaczonej działką nr (...) o powierzchni 2.54 ha, położonej w Z. przy ul. (...) z powództwa Syndyka masy upadłości (...) w Z. przeciwko Gminie Z., z uwagi na fakt ,że postępowanie upadłościowe zostało zakończone.

Umową cesji wierzytelności z dnia 28 maja 2009 r. (...) S.A. w Z. zbył na rzecz (...) S.A. w Z. wierzytelność nabytą wcześniej od Syndyka masy upadłości (...) w Z..

Przed Sądem Rejonowym w Zielonej Górze toczyły się z wniosku (...) S.A. z siedzibą w Z. postępowania o zawezwanie do próby ugodowej między wnioskodawcą a Gminą Z. o statusie miejskim oraz wnioskodawcą i Skarbem Państwa reprezentowanym przez Prezydenta Miasta Z. .

Przed Sądem Rejonowym w Zielonej Górze toczyło się postępowanie z powództwa (...) z siedzibą w Z. przeciwko Gminie Z. o statusie miejskim w przedmiocie zobowiązania do złożenia oświadczenia woli. Sąd Rejonowy wyrokiem z dnia 3 marca 2011 r. oddalił powództwo.

Od powyższego wyroku powodowa spółka wniosła apelację, która została oddalona wyrokiem Sądu Okręgowego w Zielonej Górze z dnia 27 czerwca 2011 r.

Złożona przez (...) z siedzibą w Z. skarga kasacyjna została przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 11 lipca 2012 r. odrzucona w części, zaś w pozostałym zakresie uchylono wyrok i przekazano Sądowi Okręgowemu w Zielonej Górze sprawę do ponownego rozpoznania.

W wyniku przekazania przez Sąd Najwyższy sprawy do ponownego rozpoznania Sąd Okręgowy w Zielonej Górze w wyroku z dnia 25 października 2012 r. oddalił apelację strony powodowej od wyroku Sądu Rejonowego w Zielonej Górze z dnia 3 marca 2011 r.

Powodowa spółka złożyła od powyższego wyroku skargę kasacyjną, której Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia 24 września 2013 r. odmówił przyjęcia do rozpoznania.

Nieruchomość zabudowana położona w Z. przy ul. (...) w strefie śródmiejskiej miasta w obrębie nr (...), na dzień wyceny była zabudowana wieloma budynkami przemysłowymi, budynkiem gospodarczym i budynkiem o funkcji bliżej nieokreślonej, zagospodarowana pod drogi wewnętrzne i place składowe oraz urządzona we wszystkie media. Łączna powierzchnia zabudowy wynosiła na ww. gruncie 12,3 tys. m² z czego 8,7 tys. m² stanowiła zabudowa hal głównych, 1,4 tys. m² pomieszczenia biurowe oraz 0,5 m². Drogi i place utwardzone zostały wyposażone w kanalizację deszczową.

Szacunkowa wartość prawa użytkowania wieczystego gruntu położonego w Z. przy ul. (...) obecnie oznaczonego jako działka nr (...) o pow. 25.129 m² na dzień 22 maja 1998 r. wynosiła 4.799.000 zł, zaś wartość posadowionych na tym gruncie budynków na ten dzień wynosiła 10.250.000 zł, co daje łączną wartość nieruchomości zabudowanej na dzień 22 maja 1998 r. - 15.050.000 zł.

Nabycie przez (...) w Z. prawa własności budynków i innych urządzeń na nieruchomości położonej w Z. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w Zielonej Górze prowadzi księgę wieczystą KW nr (...), nastąpiło odpłatnie za kwotę 658.028,68 zł, którą nabywca miał zapłacić w terminie 30 dni od dnia uprawomocnienia się decyzji Wojewody (...) z dnia 7 listopada 1995 r., co jednak nie nastąpiło. Odsetki ustawowe od tej kwoty od dnia 24 grudnia 1995 r. (tj. od dnia wymagalności roszczenia) do dnia 22 maja 1998 r. wyniosły 628.696,82 zł. Zatem zaległość z tego tytułu wraz z odsetkami ustawowymi na dzień aktu zrzeczenia wyniosła łącznie 1.286.725,50 zł.

(...) w Z. nie uiszczał także opłat z tytułu użytkowania wieczystego. Wyliczenia w tym zakresie za lata 1993-1995 mogą być jednak wyliczeniami wyłącznie szacunkowymi w związku z brakiem szczegółowych w tym zakresie danych. Zaległości w płatnościach z tytułu wieczystego użytkowania gruntu ujęte zostały na liście wierzytelności sporządzonej przez Syndyka .

W przypadku zaś zobowiązań z tytułu zaległości w podatku od nieruchomości (...) w Z. względem Gminy Z. o statusie miejskim zostały one oszacowane częściowo za lata 1993, 1996 i 1997. Łączne zwolnienie z długu wobec Gminy Z. o statusie miejskim wyniosło 7.462.296,68 zł (kwota zaległości głównej z tytułu podatków od nieruchomości 3.077.952,10 zł, odsetki - 3.726.315,90 zł).

Odsetki za nieterminową realizację podatku od nieruchomości wyniosły za okres od 1 stycznia 1993 r. do 30 czerwca 1998 r. kwotę 4.331.293 zł, zaś za okres od 1 stycznia 1993 r. do dnia 23 marca 1995 r. kwotę 800.362 zł. Z kolei za okres od 1 stycznia 1993 r. do dnia 21 sierpnia 1998 r. zobowiązania te wyniosły kwotę 4.628.907 zł.

W ocenie Sądu Okręgowego w świetle dokonanych ustaleń faktycznych oba powództwa okazały się bezzasadne.

W sprawie bezsporne pozostawały fakty: zrzeczenia się prawa użytkowania wieczystego gruntu położonego w Z. przy ul. (...), oznaczonego wówczas jako działka o nr (...), dla którego Sąd Rejonowy w Zielonej Górze prowadził księgę wieczystą o nr KW (...) oraz prawa własności posadowionych na tym gruncie budynków, stanowiących odrębną od gruntu nieruchomość przez zarządcę komisarzyckiego K. P. działającego w imieniu (...) Fabryki (...) w Z. w dniu 22 maja 1998 r., zbycia przez Syndyka masy upadłości (...) z siedzibą w Z. na rzecz spółki (...) S.A. z siedzibą w Z.

roszczenia masy upadłości wynikającego z ww. czynności zrzeczenia się oraz następnie zbycia tej wierzytelności na mocy umowy cesji wierzytelności z dnia 26 maja 2009 r. przez (...) S.A. z siedzibą w Z. na rzecz (...) S.A. z siedzibą w Z.. Pozwani w toku procesu podnieśli szereg zarzutów, w tym zarzut przedawnienia roszczeń powoda oraz braku legitymacji czynnej i biernej.

Materialnoprawną podstawę rozstrzygnięcia stanowił art. 54 § 1, art. 57 § 1 i 2, art. 59 § 1 i art. 120 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. Prawo upadłościowe (tj. z 1991 r. nr 118 poz.512 ze zm.).

Przedmiotem rozważań Sądu w pierwszej kolejności był podniesiony przez obu pozwanych zarzut przedawnienia roszczeń powoda. Zarzut ten okazał się zasadny jedynie częściowo. Akt zrzeczenia się prawa użytkowania wieczystego miał miejsce dnia 22 maja 1998 r., a upadłość ogłoszono 1 czerwca 1999 r., termin przedawnienia roszczeń strony powodowej liczyć zatem należy od dnia 1 czerwca 1999 r. Oba powództwa wniesione zostały 25 sierpnia 2009 r. 10 – letni termin przedawnienia roszczeń strony powodowej upłynąłby zatem dnia 1 czerwca 2009 r. W sprawie doszło jednak do skutecznego przerwania biegu przedawnienia roszczeń powoda wobec obu pozwanych. Przerwanie biegu przedawnienia roszczenia jest skuteczne pod warunkiem, że w treści wniosku o zawezwanie do próby ugodowej w sposób jednoznaczny oznaczono przedmiot żądania i jego wysokość. Taka też sytuacja w rozpoznawanej sprawie miała miejsce - w sprawie IXCo 2240/09 nastąpiło przerwanie biegu przedawnienia roszczeń powoda wobec pozwanego Skarbu Państwa, a wobec pozwanej Gminy w sprawie IXCo 2239/09 (wnioski w obu ww. sprawach wniesione zostały do Sądu Rejonowego w Zielonej Górze przed dniem 1 czerwca 2009 r. – pisma nadano pocztą).

Roszczenie o odsetki ulega przedawnieniu w terminie przewidzianym dla roszczeń okresowych, niezależnie od długu głównego. Stwierdzić zatem należy, że zarzut przedawnienia okazał się zasadny w zakresie odsetek za okres poprzedzający 3 lata od złożenia wniosku o zawezwanie do próby ugodowej tj. za okres do dnia 29 maja 2006 r.

Pozwani podnieśli zarzut braku legitymacji procesowej czynnej strony powodowej. Zarzut ten okazał się zasadny.

Art. 54 §1 pr. upadł. stanowi, że czynności prawne pod tytułem darmym, działywane przez upadłego w ciągu roku przed złożeniem wniosku o ogłoszenie upadłości, są bezskuteczne w stosunku do masy upadłości. Zgodnie zaś z art. 57 § 1 i 2 pr. upadł. prawo wytoczenia powództwa służy tylko syndykowi, przy czym prawo wytoczenia powództwa wygasa po upływie dwóch lat od dnia ogłoszenia upadłości, jeżeli na podstawie przepisów k.c. nie wygasło wcześniej. Termin ten nie ma zastosowania, gdy żądanie uznania czynności za bezskuteczną zgłoszone zostało w drodze zarzutu. 2-letni termin nie odnosi się do bezskuteczności z mocy samego prawa, o której mowa w art. 54. Syndyk i po upływie tego terminu mógłby wytoczyć powództwo o ustalenie, że czynność jest bezskuteczna, bo takie orzeczenie Sądu o ustalenie ma charakter deklaratoryjny, a nie konstytutywny. Przepis art. 57 pr. upadł. odbiera poszczególnym wierzycielom prawo wytoczenia powództwa i przyznaje je tylko syndykowi. Dotyczy to tylko powództw, których przedmiotem jest majątek należący do masy upadłości. Pozostając nadal podmiotem, do którego należy mienie wchodzące w skład masy upadłości, upadły nie może jednak występować jako strona w procesach dotyczących tego mienia, gdyż stroną tych procesów może być w myśl art. 59 pr. upadł. jedynie syndyk. W procesach dotyczących mienia wchodzącego w skład masy upadłości upadły jest stroną w znaczeniu materialnym, syndyk zaś jest stroną w znaczeniu procesowym. Legitymacja syndyka ma charakter legitymacji formalnej (subrogacji), określanej też mianem „podstawienia procesowego”, które to podstawienie polega na tym, że w procesie zamiast podmiotu będącego stroną w znaczeniu materialnym występuje jako strona w znaczeniu procesowym inny podmiot eliminując przy tym możliwość takiego wystąpienia przez stronę w znaczeniu materialnym (tak W. B. „ Stanowisko syndyka upadłości w procesach z jego udziałem ” Państwo i Prawo 1993 z. 2). W przypadku procesów dotyczących mienia wchodzącego w skład masy upadłości mamy do czynienia z podstawieniem procesowym bezwzględny, co oznacza, że legitymację procesową ma tylko podmiot podstawiony, pozbawiony jest natomiast tej legitymacji podmiot, w miejsce którego zachodzi podstawienie. Art. 132 ust. 1 obecnie obowiązującej ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe i naprawcze (tj. Dz.U. z 2012 r. nr 1112 ze zm.) także stanowi, że powództwo może wytoczyć syndyk, nadzorca sądowy albo zarządca. Osoby te działają w procesie w imieniu własnym, ale na rzecz wszystkich wierzycieli. Z tego względu co do powództw opartych na przepisach kodeksu cywilnego wyłączona zostaje legitymacja procesowa wierzyciela wynikająca z art. 527 § 1 k.c. Bierna legitymacja procesowa w sprawach dotyczących bezskuteczności

czynności upadłego przysługuje osobie, z którą upadły dokonał bezskutecznej czynności (tak A. J., F. Z., Prawo upadłościowe i naprawcze. Komentarz” LEX 2011). Także w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 3 października 2008 r. (w sprawie I CSK 93/08, Lex nr 470021) wskazano, że nie ma przepisu prawa, który w procesie dotyczącym mienia wchodzącego w skład masy upadłości przyznawałby legitymację procesową wierzycielowi dłużnika. Takiej podstawy prawnej nie stanowią zwłaszcza przepisy k.c. o ochronie wierzyciela w razie niewypłacalności dłużnika. Ich odpowiednie stosowanie do zaskarżenia czynności prawnych upadłego wymaga bowiem uwzględnienia odrębnych regulacji i charakteru postępowania upadłościowego i naprawczego (art. 131 p.n.p.).

Zatem Syndyk masy upadłości (...) nie mógł skutecznie zbyć ”prawa wytoczenia powództwa” w rozumieniu art. 57 pr. upadł., które to prawo obejmuje zarówno powództwa wynikające z art. 54 i 55, jak i powództwa oparte na przepisach art. 527 -528 k.c. (tak m.in. M. A. „Prawo upadłościowe z komentarzem ” wyd. STO 1994 s. 157). Powód nie jest zatem legitymowany czynnie do wniesienia powództwa w przedmiotowej sprawie.

Pozwana Gmina podniosła zarzut braku legitymacji procesowej biernej po jej stronie.

Zarzut ten okazał się zasadny, albowiem podmiotem, na rzecz którego nastąpiło przysporzenie na podstawie zrzeczenia się własności przez upadłego i wobec którego czynność prawna byłaby bezskuteczna jest Skarb Państwa (§3 aktu notarialnego z dnia 22 maja 1998 r. rep.A nr (...))Umowa cesji wierzytelności z dnia 18 września 2003 r. w §1 wskazuje że „cedentowi przysługuje wobec Skarbu Państwa - Wojewody (...) jako beneficjenta skutków czynności prawnej upadłego roszczenie (...)” . Nie ma w niej zatem mowy o roszczeniu przeciwko pozwanej Gminie. W § 2 umowy wskazano przy tym wprawdzie, że przedmiotem cesji jest roszczenia przysługujące masie upadłości (...) w Z. powstałe w wyniku czynności dokonanych przez zarządcę komisarycznego i Skarb Państwa – Wojewodę (...), opisanych w §1 pkt 1 i 2, w tym wobec Gminy Z. o statusie miejskim o wydanie, zaznaczono jednak wyraźnie, że gdyby wydanie w naturze nie nastąpiło, to cedent sprzedaje cesjonariuszowi i przenosi na niego roszczenie przysługujące masie upadłości wyłącznie przeciwko Skarbowi Państwa - Wojewodzie (...) o zapłatę równowartości według cen obowiązujących w dniu ogłoszenia upadłości. Także umowa cesji wierzytelności z dnia 28 maja 2009 r. w §1 opisuje przedmiot cesji w taki sposób, że wskazuje, że cedent nabył od (...) w upadłości z siedzibą w Z. roszczenie przysługujące masie upadłości o wydanie , a gdyby wydanie w naturze nie nastąpiło, to roszczenie przysługujące masie upadłości przeciwko Skarbowi Państwa - Wojewodzie (...) o zapłatę. W świetle powyższych rozważań podzielić należy zarzut pozwanej Gminy o braku legitymacji procesowej biernej po jej stronie.

Mając powyższe na uwadze stwierdzić należy, że zarzuty pozwanego Skarbu Państwa w zakresie braku legitymacji procesowej biernej Skarbu Państwa okazały się bezzasadne. Zrzeczenie się własności nieruchomości (prawa użytkowania wieczystego) w oparciu o art.179 k.c. to bez wątpienia jednostronna czynność prawna, jednak dla skutecznego zrzeczenia się nieruchomości konieczne było uzyskanie zgody właściwego organu. Kierownik Urzędu Rejonowego w Z. decyzją z dnia 23 stycznia 1998 r. wyraził zgodę na zrzeczenie się przez (...) w Z. prawa użytkowania wieczystego gruntu i prawa własności posadowionych na tym gruncie budynków, natomiast Prezydent Miasta Z. w dniu 23 grudnia 2003 r. w formie aktu notarialnego potwierdził zgodę Kierownika Urzędu Rejonowego w Z. z dnia 23 stycznia 1998 r. Sąd podzielił przy tym stanowisko wyrażone w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 7 kwietnia 2005 r. (II CK 592/04, OSP 2006 nr 3 , poz.36), że użyte w art. 54 § 1 pr. upadł. pojęcie „czynności pod tytułem darmym” nie może być utożsamiane z umową darowizny, umową nieodpłatną czy umową jednostronnie zobowiązującą. Obejmuje ono wszelkie czynności prowadzące do uzyskania korzyści, które nie uzyskały odpowiedniego ekwiwalentu w ujęciu obiektywnym. Tym samym uznać należy, że wbrew prezentowanemu przez pozwanego Skarb Państwa pogładowi, okoliczność, że Skarb Państwa nie był stroną czynności prawnej zrzeczenia się, nie oznacza, że brak jest podstaw do kreowania wobec niego roszczenia w oparciu o art.54 pr. upadł.

Odnosząc się do pozostałych zarzutów pozwanych podkreślić należy, że przepis art. 120 §1 pr. upadł. odpowiada obecnie obowiązującemu uregulowaniu zawartemu art. 313 p.n.p. Przytoczyć więc można w tym miejscu pogląd zawarty w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 24 maja 2012 r. (w sprawie V CSK 219/11 , Lex nr 1243093), że pojęcie „ważność nabycia” odnosi się w przypadku sprzedaży w postępowaniu upadłościowym do zakazu podnoszenia zarzutów opartych na przepisach zarówno prawa procesowego, jak i materialnego dotyczących nieistnienia lub

istnienia w mniejszym zakresie praw upadłego, niż zostały określone w umowie z syndykiem masy upadłości, a w konsekwencji zakazu podnoszenia zarzutu nieważności nabycia tych praw. W tym znaczeniu nabycie ma charakter pierwotny. Prawo własności nabywcy pozostaje w oderwaniu od prawa własności upadłego, a nadto nabywca nabywa wierzytelność bez żadnych obciążeń. Pojęcie to nie odnosi się natomiast do kwestii badania przesłanek, które musi spełniać umowa sprzedaży wierzytelności w postępowaniu upadłościowym i których brak może prowadzić bądź do bezskuteczności zawieszanej, bądź do nieważności takiej czynności. Odnosząc powyższe rozważania do przedmiotowej sprawy stwierdzić należy, że postanowieniem z dnia 4 maja 2000 r. Sąd Rejonowy w Zielonej Górze wyraził zgodę Syndykowi masy upadłości (...) w Z. na sprzedaż wierzytelności przysługującej masie upadłości a dotyczącej nieruchomości położonej w Z. przy ul. (...) na działce (...), dla której Sąd Rejonowy w Zielonej Górze prowadzi księgę wieczystą KW nr (...). Syndyk masy upadłości (...) w Z. w kwietniu 2000 r. ogłosił przetarg nieograniczony dotyczący sprzedaży wierzytelności polegającej na roszczeniu o wydanie nieruchomości położonej w Z. przy ul. (...). Ani w postanowieniu z dnia 4 maja 2000 r., ani w dokumentacji przetargowej nie ma mowy o sprzedaży wierzytelności polegającej na roszczeniu przysługującym masie upadłości o zapłatę. Umowa cesji wierzytelności z dnia 18 września 2003 r. dotyczy zatem częściowo zakresu nie objętego zezwoleniem sędziego komisarza i procedurą przetargową, a zatem w tej części jest nieważna (art. 58 §1 i 3 k.c.).

Rację mają pozwani, że bezskuteczność zrzeczenia się własności nieruchomości wobec masy upadłości nie przywróciłaby tej własności na rzecz upadłego, a umożliwiałaby jedynie wierzycielom zaspokojenie się z tej nieruchomości jako składnika masy upadłości (tak m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 września 2000 r. w sprawie V CKN 93/00, Lex nr 52588). Art. 59 § 1 pr. upadł. stanowi bowiem, że jeżeli czynność upadłego jest bezskuteczna, choćby z powództwa wierzyciela, wszystko, co ubyło z majątku upadłego lub co wskutek tej czynności nie weszło do jego majątku, winno być wydane masie upadłości, a gdy wydanie w naturze nie jest możliwe, winna jej być wydana równowartość w pieniądzu. § 2 art. 59 mówi zaś, że w tych przypadkach świadczenie wzajemne osoby trzeciej winno być jej zwrócone, jeżeli znajduje się w masie upadłości oddzielnie od innego majątku lub o ile masa świadczeniem tym się wzbogaciła. Jeżeli warunki te nie zachodzą, osoba trzecia ma prawo wierzytelność stąd wynikłą zgłosić do masy upadłości. Przepis art. 59 § 1 pr. upadł. stwarza podstawę prawną do dochodzenia zwrotu - tego co ubyło z majątku upadłego - od takiej osoby, wobec której określone czynności prawne uprzednio uznane zostały za bezskuteczne (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 22 listopada 2007 r., IIICZP 97/07, OSNC 2008/11/127; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 stycznia 2011 r., IV CSK 273/10, niepubl.). Funkcją art. 59 pr. upadł. z 1934 r. nie jest wykreowanie nowego stosunku cywilnoprawnego (np. zobowiązania do przeniesienia własności), który tworzyłby dla syndyka masy upadłości tytuł materialnoprawny do władania rzeczą. Przekazanie do masy upadłości służyć ma jedynie umożliwieniu zaspokojenia z niej wierzycieli w ramach postępowania upadłościowego celem realizacji zasady równomiernego zaspokojenia wierzycieli. Z tego względu art. 59 pr. upadł. ma znaczenie egzekucyjne (podobnie jak art. 532 k.c.). Nie jest natomiast podstawą do kreowania roszczenia, które podlegałoby ochronie w ramach art. 59. Z tym poglądem nie koliduje uzasadnienie wyroku z dnia 14 maja 2004 r., IV CK 303/03 (niepubl.), w którym Sąd Najwyższy wskazał, że art. 59 pr. upadł. „Formułuje (...) roszczenie o odpowiednie świadczenie, którego mógł dochodzić syndyk podmiotu upadłego od tej osoby, która dokonała z upadłym zakwestionowanej czynności prawnej”. Nie jest to bowiem równoznaczne ze stwierdzeniem, że chodzi tu o roszczenie materialnoprawne wynikające ze stosunku cywilnoprawnego (tak wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 marca 2008 r., IV CSK 465/07, Lex nr 376399). Nie sposób zatem uznać, by przewidziana w art. 59 § 1 pr. upadł. „powinność wydania masie upadłości” była źródłem roszczenia materialnoprawnego, wynikającego ze stosunku prawnego. W ocenie Sądu w okolicznościach sprawy przyznać należy rację pozwanej Gminie, że dochodzone przez stronę powodową roszczenie na podstawie art. 59 w zw. z art. 54 pr. upadł. o wydanie masie upadłości równowartości tego co ubyło z majątku upadłego, po zakończeniu postępowania upadłościowego przez podmiot nie będący syndykiem, jak i wierzycielem upadłego, wbrew zasadom równomiernego zaspokojenia wierzycieli upadłego, pozostaje w sprzeczności ze społeczno- gospodarczym przeznaczeniem tego prawa (art. 5 k.c.).

Niezależnie od powyższych rozważań stwierdzić należy, że w realiach rozpoznawanej sprawy brak jest podstaw do przyjęcia, by akt zrzeczenia stanowił czynność, na skutek której upadły dokonał na rzecz drugiej strony przysporzenia, nie otrzymując w zamian korzyści majątkowej, stanowiącej obiektywnie ekwiwalent tego przysporzenia. Użyte

w art. 54 § 1 pr. up. pojęcie „czynność pod tytułem darmym” nie może być utożsamiane z umową darowizny, umową nieodpłatną czy umową jednostronnie zobowiązującą. Prawidłowe rozumienie tej przesłanki ustawowej obejmuje wszelkie czynności prawne, nawet prowadzące do uzyskania korzyści, które nie charakteryzują się odpowiednim ekwiwalentem w ujęciu obiektywnym. Innymi słowy, aprobowane jest szerokie rozumienie tej przesłanki, uwzględniające każdą sytuację braku obiektywnej ekwiwalentności świadczenia otrzymanego przez upadłego od osoby trzeciej. Dopiero zaistnienie stanu obiektywnej ekwiwalentności działanej czynności prawnej nie pozwala na uznanie jej za działaną pod tytułem darmym (tak wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 lipca 2012 r., II CSK 711/11, Lex nr 1228440).

Strony w toku procesu przedłożyły szereg dokumentów prywatnych, w których wskazane zostały różne wartości praw objętych aktem zrzeczenia.

Z protokołu inwentaryzacji mienia z dnia 21 października 1997 r. wynika, że ogółem wartość mienia obejmującego nieruchomością zabudowaną budynkami i budowlami położoną w Z. przy ul. (...) oznaczoną na mapie ewidencyjnej numerem działki (...) wynosi 3.446.540,20 zł. Operat szacunkowy z dnia 20 lipca 1999 r. sporządzony przez biuro Doradztwa i (...) wskazywał wartość nieruchomości na kwotę 4.320.200 zł. Wartość nieruchomości wskazywana z kolei przez rzeczoznawcę E. B. w wycenie z 15 lipca 1995 r. wynosiła 845.620 zł. Inny rzeczoznawca majątkowy J. Z. w operacie z 3 września 2001 r. oszacował wartość nieruchomości na kwotę 6.721.000 zł. Sam syndyk dokonując zbycia wierzytelności objętej umową z dnia 18 września 2003 r. wycenił ją na kwotę 950.000 zł. Z kolei z dołączonej do pozwu i opracowanej na zlecenie powoda opinii rzeczoznawcy majątkowego U. P. i S. B. wynika, że oszacowana wartość nieruchomości wynosi 18.878.000 zł, a bez działki nr (...) – 18.747.000 zł.

Zarówno w orzecznictwie, jak i literaturze podkreśla się, że przedstawione przez stronę pisma i prywatne opinie oraz sformułowane na ich podstawie twierdzenia i wnioski należy traktować jako część argumentacji faktycznej i prawnej przez nią przytaczanej, jako wyjaśnienia stanowiące poparcie stanowiska procesowego z uwzględnieniem wiadomości specjalnych i jednocześnie wobec złożenia ich z intencją uznania przez sąd za dowody w sprawie, istnieją podstawy do przypisania im także znaczenia dowodu z dokumentu prywatnego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 stycznia 2010 r., I CSK 199/09, LEX nr 570114). Dokument prywatny zgodnie z art. 245 k.p.c. korzysta z domniemania prawdziwości (autentyczności) oraz z domniemania, że osoba, która podpisała dokument złożyła oświadczenie w nim zawarte. Oczywiście jest on samodzielnym środkiem dowodowym. Tym samym podlega ocenie, jak każdy inny dowód w sprawie. Ustawodawca w tym zakresie nie sformułował żadnych wyjątków. Sąd ocenia więc, czy dowód ten ze względu na jego indywidualne cechy i okoliczności obiektywne zasługuje na wiarę, czy nie. Wynikiem tej oceny jest przyznanie lub odmówienie dowodowi z dokumentu waloru wiarygodności, ze stosownymi konsekwencjami w zakresie jego znaczenia dla ustalenia podstawy faktycznej orzeczenia. Zaznaczenia jednak wymaga, że treść oświadczenia zawartego w dokumencie prywatnym nie jest objęta domniemaniem zgodności z prawdą zawartych w nim twierdzeń (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 listopada 2010 r., I CSK 57/10, LEX nr 688661, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 stycznia 2010 r., I CSK 199/09, nie publ., wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 czerwca 2001 r., I PKN 468/00, OSNP 2003 r., Nr 8, poz. 197, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 października 2000 r., I CKN 804/98, LEX nr 50890). Za niedopuszczalne uznać należy wszelkie próby zastępowania dowodu z opinii biegłych przez opinię wykonaną przez inne osoby, w tym nawet biegłego na zlecenie prywatnej strony, gdyż nie jest to tryb przewidziany w k.p.c. Opinia taka rozpatrywana może być wyłącznie jako dowód z dokumentu prywatnego, któremu w żadnym razie nie można przypisać znaczenia dowodu służącego uzyskaniu wiadomości specjalnych. W rozpoznawanej sprawie Sąd, biorąc pod uwagę opinię biegłych rzeczoznawców majątkowych K. D. i R. J. oraz ich zeznania złożone na rozprawie w dniu 1 lipca 2015 r., ostatecznie przyjął, że szacunkowa wartość prawa wieczystego gruntu położonego w Z. przy ul. (...), a obecnie oznaczonego jako działka nr (...) o pow. 25.129 m² oraz prawa własności posadowionych na tym gruncie budynków na dzień 22 maja 1998 r. wynosiła łącznie 15.050.000 zł. Mimo licznych zarzutów, zgłaszanym przez obie strony, żadna ze stron nie wniosła o przeprowadzenie dowodu z kolejnej opinii biegłego. Sąd także częściowo krytycznie odniósł się do opinii ww. biegłych, dzieląc zarzuty pozwanych zgłaszane w ich pismach procesowych, iż ustalona przez biegłych wartość nieruchomości pozostaje wartością szacunkową, która powinna być skonfrontowana z realiami rynku. Sąd z urzędu nie przeprowadził jednak dowodu z kolejnej opinii biegłych uznając, że w ostatecznym

rozrachunku z przyczyn materialnoprawnych dla rozstrzygnięcia sprawy nie miało kluczowego znaczenia dokładne określenie wartości przedmiotowej nieruchomości. Istotne było bowiem to, że nawet przy przyjęciu szacunkowej wartości wskazywanej przez ww. biegłych tj. 15.050.000 zł, biorąc pod uwagę okoliczności towarzyszące aktowi zrzeczenia, uznać należy, że aktem tym upadły dokonał na rzecz drugiej strony przysporzenia, otrzymując w zamian korzyść majątkową, stanowiącą obiektywnie ekwiwalent tego przysporzenia. Podkreślić bowiem należy, że cena wywoławcza w przetargu ogłoszonym w listopadzie i grudniu 1999 r. wynosiła 10.990.000 zł. Ostatecznie działka nr (...) sprzedana została na mocy umowy sprzedaży z dnia 30 października 2003 r., przy czym cena nabycia za wszystkie działki objęte tą umową (działki nr (...)) wyniosła 3.000.000 zł. Realnie w wyniku sprzedaży nie udało się zatem osiągnąć ceny nawet zbliżonej do wskazywanej przez biegłych K. D. i R. J., tj. 15.050.000 zł.

Istotne w sprawie jest to, że w zamian za zrzeczenie się prawa użytkowania wieczystego i prawa własności posadowionych na tym gruncie budynków, zmniejszeniu uległy pasywa upadłego w postaci licznych zobowiązań wobec Skarbu Państwa i pozwanej Gminy. Na zlecenie Sądu biegły z zakresu rachunkowości F. T. sporządził opinię, w której wskazał m.in., że odsetki z tytułu podatku od nieruchomości wobec pozwanej Gminy wynoszą za okres od 1 stycznia 1993 r. do 21 sierpnia 1998 r. – 4.628.907 zł. Podzielając częściowo zastrzeżenia powoda do ww. opinii, Sąd poczynił własne ustalenia, biorąc pod uwagę zgromadzony w sprawie materiał dowodowy. Rację ma bowiem strona powodowa, że obliczając wysokość odsetek za zwłokę od kwoty 658.028,68 zł biegły zastosował przepisy Ordynacji podatkowej, podczas gdy należność ta dotyczy nabycia przez (...) w Z. prawa własności budynków i innych urządzeń na nieruchomości położonej w Z. przy ul. (...) w oparciu o decyzję Wojewody (...) z dnia 7 listopada 1995 r., a zatem ma charakter należności cywilnoprawnej. Odsetki ustawowe od kwoty 658.028,68 zł od dnia 24 grudnia 1995 r. (tj. od dnia wymagalności roszczenia) do dnia 22 maja 1998 r. wyniosły 628.696,82 zł. Zatem zaległość wobec Skarbu Państwa z tego tytułu wraz z odsetkami ustawowymi na dzień aktu zrzeczenia wyniosła łącznie 1.286.725,50 zł. Pozostałe argumenty wskazane w piśmie procesowym strony powodowej z dnia 10 listopada 2011 r. są jednak chybione. Wyliczenie wysokości zobowiązania z tytułu opłaty rocznej za użytkowanie wieczyste gruntu służyć miało ustaleniu stanu zadłużenia (...) względem Skarbu Państwa. Biegły dokonał obliczeń, zgodnie z tezą dowodową, biorąc pod uwagę zebrany w sprawie materiał dowodowy, wyjaśniając szczegółowo, dlaczego jego obliczenia są szacunkowe. Dodać w tym miejscu trzeba, że dnia 23 marca 1995 r. (...) i Gmina Z. zawarły ugodę, której przedmiotem były wierzytelności przysługujące Gminie według stanu na dzień 31 grudnia 1994 r. w następujących kwotach: wierzytelność główna – 628.443.35 zł, odsetki za zwłokę - 531.855,40 zł, zatem łącznie 1.160.298,75 zł (po denominacji). Gmina Z. zobowiązała się do umorzenia tych wierzytelności pod warunkiem przekazania nieruchomości położonych przy ul. (...). Z pisma Urzędu Miejskiego Wydział Organizacyjny w Z. z dnia 11 stycznia 1996 r. wynika, że na zobowiązania (...) składały się w tamtym czasie: należność główna na dzień 31 grudnia 1994 r. – 628.000 zł, odsetki na dzień 31 grudnia 1994 r. – 531.000 zł, odsetki za rok 1995 od należności głównej za 1994 r. – 384.000 zł. Wskazano w nim, że należność główna za rok 1995 pomniejszona o należność z tytułu podatku od nieruchomości będzie przedmiotem dalszych negocjacji (239.000 zł). Z kolei z decyzji z dnia 21 sierpnia 1998 r. wynika, że umorzono zaległość w podatku od nieruchomości za okres od 1 stycznia 1993 r. do 30 czerwca 1998 r. w wysokości 3.077.952,10 zł. W rezultacie umorzono także odsetki od zaległości podatkowych – wynoszące na dzień 1 sierpnia 1998 r. – 4.628.907 zł.

Łączna wartość umorzonych zobowiązań wynosiła zatem w przypadku pozwanej Gminy co najmniej 7.706.859,10 zł (należność główna – 3.077.952,10 zł, odsetki na dzień 21 sierpnia 1998 r. - 4.628.907 zł), a w przypadku Skarbu Państwa co najmniej 1.286.725,50 zł (kwota główna 658.028,68 zł i odsetki w wysokości 628.696,82 zł).

Powyższe ustalenia dają podstawę do przyjęcia, że czynność prawna zrzeczenia się przez zarządcę komisarycznego prawa, dokonana w dniu 22 maja 1998 r., była czynnością obiektywnie ekwiwalentną, co wyklucza uznanie jej za zdziałaną pod tytułem darmym w rozumieniu art. 59 pr. upadł. Wprawdzie z dowodów zgromadzonych w sprawie nie wynika, by wierzytelności Skarbu Państwa i pozwanej Gminy przekroczyły kwotę 15.050.000 zł, jednak w tamtej rzeczywistości gospodarczej nawet za cenę wywoławczą –10.990.000 zł nie udało się nieruchomości zbyć, a realnie ze sprzedaży ostatecznie uzyskano kwotę 3.000.000 zł.

W realiach rozpoznawanej sprawy podkreślenia wymaga jeszcze inna okoliczność. Stosownie do art. 365 § 1 k.p.c. orzeczenie prawomocne wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy oraz inne organy państwowe

i organy administracji publicznej, a w wypadkach w ustawie przewidzianych także inne osoby. Sąd Okręgowy podzielił stanowisko prezentowane w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 15 listopada 2013 r. w sprawie V CSK 500/12 (Legalis), że moc wiążąca prawomocnego wyroku dotyczy w zasadzie związania treścią jego sentencji, a nie uzasadnienia (porównaj między innymi orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 17 grudnia 1976 r. III PR 187/76, OSPiKA 1978, poz. 45, z dnia 4 grudnia 2009 r. III CZP 97/09, OSNC 2010/6/88 i z dnia 13 stycznia 2000 r. II CKN 655/98). Jednakże przy orzeczeniach oddalających powództwo, gdy z sentencji nie wynika zakres przedmiotowy rozstrzygnięcia, doniosłe i wiążące mogą być również motywy rozstrzygnięcia zawarte w uzasadnieniu orzeczenia, szczególnie ustalenia prejudycjalne sądu, prowadzące do oddalenia powództwa lub wniosku (porównaj między innymi orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 13 października 2005 r. I CK 217/05, z dnia 15 lutego 2007 r. II CSK 452/06, OSNC-ZD 2008/A/20, z dnia 8 marca 2010 r. II PK 258/09, z dnia 29 września 2011 r. IV CSK 652/10). Jak wskazał Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 12 marca 2003 r. III CZP 97/02 (OSNC 2003/12/160), sąd nie jest związany ustaleniami wynikającymi z uzasadnienia orzeczenia w takim zakresie, w jakim nie miały one znaczenia dla rozstrzygnięcia zawartego w wyroku. Jest natomiast związany wskazanymi w uzasadnieniu ustaleniami mającymi wpływ na końcowe rozstrzygnięcie, w szczególności ustaleniami prejudycjalnymi, których skutkiem było wydanie określonego wyroku lub postanowienia orzekającego co do istoty sprawy. Prawomocność materialna orzeczenia wyraża się w nakazie przyjmowania przez sądy rozstrzygające inne sprawy, że w danej sytuacji stan prawny przedstawia się tak, jak to wynika z wcześniejszego orzeczenia sądu, przy czym również dla określenia granic prawomocności materialnej orzeczenia mogą mieć znaczenie, wskazane wyżej okoliczności objęte jego uzasadnieniem (porównaj między innymi cytowany wyżej wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2007 r. II CSK 452/06, a także wyrok z dnia 16 maja 2013 r., IV CSK 624/12). Jednocześnie trzeba podnieść, że stan związania prawomocnym wyrokiem odnosi się tylko do stanu rzeczy istniejącego w chwili zamknięcia rozprawy, po którym nastąpiło wydanie tego wyroku (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 1 czerwca 2009 r., II CSK 12/09). Wobec tego stan związania prawomocnym wyrokiem w innym procesie z udziałem tych samych stron może uchylić pojawienie się nowych istotnych dla rozstrzygnięcia okoliczności. W sytuacji, gdy zachodzi związanie prawomocnym orzeczeniem sądu i ustaleniami faktycznymi, które legły u jego podstaw, niedopuszczalne jest w innej sprawie o innym przedmiocie dokonywanie ustaleń i ocen prawnych sprzecznych z prawomocnie osądzoną sprawą. Rozstrzygnięcie zawarte w prawomocnym orzeczeniu stwarza stan prawny taki, jaki z niego wynika. Odnosząc powyższe rozważania do przedmiotowej sprawy stwierdzić należy, że kwestia, czy czynność prawna zrzeczenia się przez zarządcę komisarycznego prawa dokonana w dniu 22 maja 1998 r. była czynnością obiektywnie ekwiwalentną, była przedmiotem badania m.in. Sądu Rejonowego w Zielonej Górze w sprawie zawisłej pod sygnaturą akt I C 8/11 z powództwa (...) SPÓŁKA AKCYJNA z siedzibą w Z. przeciwko Gminie Z. o statusie miejskim o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli. Z uzasadnienia wyroku Sądu Rejonowego w Zielonej Górze z dnia 3 marca 2011 r., którym powództwo oddalono, wynika, że czynność zrzeczenia się przez (...) prawa wieczystego użytkowania i własności budynków na rzecz Skarbu Państwa nie była czynnością pod tytułem darmym, u podstaw tej czynności było bowiem zwolnienie się z długu w łącznej kwocie 7.462.296,68 zł. Także z uzasadnienia wyroku Sądu Okręgowego w Zielonej Górze z dnia 25 października 2012 r. w sprawie VI Ca.556/12 wynika, że pomimo tego, że czynność prawna polegająca na zrzeczeniu się prawa użytkowania wieczystego i prawa własności budynków na gruncie tym prawem objętym była czynnością jednostronną, istniała ekwiwalentność świadczeń, gdyż w zamian za zrzeczenie się praw nastąpiło przysporzenie majątkowe poprzez zmniejszenie pasywów podmiotu, który zrzekł się prawa. Oczywiście stan związania prawomocnym wyrokiem w innym procesie z udziałem tych samych stron może uchylić pojawienie się nowych istotnych dla rozstrzygnięcia okoliczności. Podkreślić należy, że w rozpoznawanej sprawie Sąd dokonywał ustaleń, czy czynność prawna zrzeczenia się przez zarządcę komisarycznego prawa, dokonana w dniu 22 maja 1998 r., była czynnością obiektywnie ekwiwalentną, albowiem pozwany Skarb Państwa nie był stroną procesu w ww. sprawie toczącej się przed Sądem Rejonowym w Zielonej Górze, a nadto na poparcie swoich żądań także przeciwko pozwanej Gminie strona powodowa powołała inne, dodatkowe okoliczności. Zgromadzone w sprawie dokumenty nie budziły wątpliwości co do swej autentyczności, wobec czego Sąd przyznał im w pełni walor dowodowy.

O kosztach procesu orzeczono w oparciu o art. 98 § 1 i 2 k.p.c.

Apelacje od tego wyroku złożyła powódka, zaskarżając go w całości.

Powódka zarzucała rozstrzygnięciu w części oddalającej powództwo przeciwko Gminie Z. o statusie miejskim oraz rozstrzygającej o kosztach procesu:

- pominięcie w ustaleniach faktycznych okoliczności wynikającej z protokołu z przetargu z dnia 18 czerwca 2003 r., tj. faktu, że Prezydent Miasta Z. oświadczył w obecności nabywcy wierzytelności i innych oferentów oraz Syndyka i Sędziego Komisarza, że Miasto chętnie kupiłoby wierzytelność będącą przedmiotem przetargu, a dochodzoną obecnie przez powodową spółkę;
- naruszenie prawa materialnego poprzez zaniechanie zastosowania art. 5 k.c. do oceny podniesionego przez pozwaną Gminę zarzutu przedawnienia roszczenia powódki o zapłatę równowartości tego, co ubyło z majątku upadłego;
- naruszenie prawa materialnego poprzez błędną wykładnię art. 54 § 1 w zw. z art. 59 § 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. - Prawo upadłościowe polegające na przyjęciu, że powinność wydania masie upadłości tego, co ubyło z majątku upadłego wskutek bezskutecznej czynności prawnej pod tytułem darmym, zdziałanej przez upadłego w ciągu roku przed złożeniem wniosku o ogłoszenie upadłości, nie jest źródłem roszczenia materialnoprawnego, a jedynie źródłem „prawa wytoczenia powództwa”;
- naruszenie prawa materialnego poprzez zaniechanie zastosowania art. 120 § 1 Prawa upadłościowego w zw. z art. 879 k.p.c. oraz art. 908 § 2 k.p.c. w brzmieniu obowiązującym na dzień 18 września 2003 r. i przyjęcie, że nabywca w postępowaniu upadłościowym wierzytelności o wydanie masie upadłości tego, co ubyło z majątku upadłego wskutek bezskutecznej czynności prawnej pod tytułem darmym, zdziałanej przez upadłego w ciągu roku przed złożeniem wniosku o ogłoszenie upadłości, nie jest legitymowany czynnie do wniesienia powództwa,
- naruszenie prawa materialnego poprzez zaniechanie zastosowania art. 120 § 1 Prawa upadłościowego w zw. z art. 879 k.p.c. oraz art. 908 § 2 k.p.c. w brzmieniu obowiązującym na dzień 18 września 2003 r. i przyjęcie, że nabyta w postępowaniu upadłościowym wierzytelność o wydanie masie upadłości tego, co ubyło z majątku upadłego wskutek bezskutecznej czynności prawnej pod tytułem darmym, zdziałanej przez upadłego w ciągu roku przed złożeniem wniosku o ogłoszenie upadłości, nie istnieje ze względu na fakt, że czynność nie została zdziałana pod tytułem darmym,
- naruszenie art. 9 ustawy z dnia 10 maja 1990 r. przepisy wprowadzające ustawę o samorządzie terytorialnym i ustawę o pracownikach samorządowych poprzez jego niezastosowanie, a przez to uznanie braku legitymacji biernej Gminy Z. o statusie miejskim w niniejszym postępowaniu;
- naruszenie prawa materialnego poprzez niewłaściwe zastosowanie art. 65 § 2 k.c. i art. 509 § 1 k.c., oraz zaniechanie zastosowania art. 56 k.c. w zw. z art. 59 § 1 Prawa upadłościowego, wyrażające się w przyjęciu, że fakt, iż w umowie cesji wierzytelności z dnia 18 września 2003 r. oraz w umowie cesji wierzytelności z dnia 28 maja 2009 r. nie wskazano literalnie aby ich przedmiotem było roszczenie o zapłatę przez pozwaną Gminę równowartości ubytku, jaki dotknął masę upadłości w wyniku zrzeczenia się praw do przedmiotowej nieruchomości, skutkuje brakiem legitymacji biernej pozwanej Gminy w procesie;
- naruszenie prawa materialnego poprzez niewłaściwe zastosowanie art. 58 § 1 i 3 k.c. w zw. z art. 509 k.c. oraz art. 59, art. 140 i art. 131 § 1 pkt 5 Prawa upadłościowego, polegające na przyjęciu, że umowa cesji wierzytelności z dnia 18 września 2003 r. została zawarta z przekroczeniem zezwolenia Sędziego komisarza i ram procedury przetargowej i jest nieważna w części dotyczącej sprzedaży wierzytelności polegającej na roszczeniu przysługującym masie upadłości o zapłatę;
- naruszenie przepisu postępowania, tj. art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 5 k.c., mające istotny wpływ na wynik sprawy, a polegające na zaniechaniu sformułowania w uzasadnieniu wyroku oceny powołanych okoliczności faktycznych w aspekcie wskazania dlczego zgłoszone przez powodową spółkę roszczenie o wydanie masie upadłości

równowartości tego, co ubyło z majątku upadłego jest sprzeczne ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa, a przez to niezasadne w rozumieniu art. 5 k.c.,

- naruszenie prawa materialnego poprzez niewłaściwe zastosowanie art. 5 k.c. polegające na przyjęciu, że dochodzone roszczenie na podstawie art. 59 w zw. z art. 54 Prawa upadłościowego o wydanie masie upadłości równowartości tego, co ubyło z majątku upadłego, po zakończeniu postępowania upadłościowego przez podmiot nie będący syndykiem, jak i wierzycielem upadłego, wbrew zasadom równomiernego zaspokojenia wierzycieli upadłego, pozostaje w sprzeczności ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa;
- naruszenie prawa materialnego poprzez zaniechanie zastosowania art. 113 § 1 Prawa upadłościowego w zw. z art. 55¹ k.c. w brzmieniu na dzień 28 marca 2001 r. do oceny tego czy uprawnienie do dochodzenia roszczeń w niniejszym procesie wynikało z faktu, że strona powodowa nabywając przedsiębiorstwo wchodzące w skład masy upadłości, jako zorganizowaną jego część, nabyła jednocześnie wchodzące w skład tego przedsiębiorstwa roszczenie wynikające ze zrzeczenia się przez upadłego - w ciągu roku przed złożeniem wniosku o ogłoszenie upadłości - użytkownika wieczystego gruntu oraz własności posadowionych na tym gruncie budynków stanowiących odrębną nieruchomość,
- naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 278 k.p.c., art. 286 k.p.c. oraz art. 149 i nast. ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (zwanej dalej: „u.g.n.”) mające istotny wpływ na wynik sprawy, a polegające na faktycznym rozstrzygnięciu przez Sąd zagadnienia wymagającego wiadomości specjalnych, tj. określenia wartości rynkowej praw rzeczowych upadłego na dzień ich zrzeczenia się, w oderwaniu od opinii biegłych powołanych przez Sąd, przy jednoczesnym braku poczynienia jednoznacznych ustaleń co do wartości tychże praw,
- naruszenie prawa materialnego poprzez niewłaściwe zastosowanie art. 54 § 1 Prawa upadłościowego, polegające na przyjęciu, że zrzeczenie się przez upadłego - w ciągu roku przed złożeniem wniosku o ogłoszenie upadłości - użytkownika wieczystego gruntu oraz własności posadowionych na tym gruncie budynków stanowiących odrębną nieruchomość, w wyniku którego Skarb Państwa uzyskał przysporzenie w postaci wygaśnięcia obciążającego jego grunt użytkownika wieczystego oraz w postaci uzyskania własności posadowionych na tym gruncie budynków stanowiących odrębną nieruchomość, nie jest czynnością pod tytułem darmym, pomimo braku poczynienia jednoznacznych ustaleń co do wartości praw będących przedmiotem czynności prawnej zrzeczenia,
- naruszenie przepisu postępowania, tj. art. 231 k.p.c., mające istotny wpływ na wynik sprawy, a polegające na błędnym zastosowaniu domniemania faktycznego, wyrażającym się w przyjęciu, że niespłacona należność główna Skarbu Państwa od upadłego z tytułu nabycia prawa własności urządzeń i budynków w 1995 r. wynosiła na dzień zrzeczenia się prawa użytkownika wieczystego 658.028,68 zł, a z odsetkami 1.286.725,50 zł,
- naruszenie prawa materialnego poprzez zaniechanie zastosowania art. 2 ust. 9 pkt 2 ustawy z dnia 29 września 1990 r. o zmianie ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości oraz art. 200 ust 2 pkt 2 u.g.n. i ustalenie, że niespłacona należność główna Skarbu Państwa od upadłego z tytułu nabycia prawa własności urządzeń i budynków w 1995 r. podlegała oprocentowaniu i to w wysokości odsetek ustawowych, mimo że była ona zabezpieczona hipotecznie i jako taka nie podlegała oprocentowaniu tylko waloryzacji według zasad obowiązujących przy zwrocie wywłaszczonych nieruchomości,
- naruszenie prawa materialnego poprzez uznanie wbrew treści ustawy z dnia 29 września 1990 r. o zmianie ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości oraz wbrew treści art. 200 u.g.n i art. 203 u.g.n., że niespłacona wierzytelność Skarbu Państwa od upadłego z tytułu nabycia prawa własności urządzeń i budynków w 1995 r., została umorzona w zamian za zrzeczenie się przez upadłego prawa użytkownika wieczystego i własności budynków,
- naruszenie przepisu postępowania, tj. art. 328 § 2 k.p.c., mające istotny wpływ na wynik sprawy, a polegające na zawarciu w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku nie dającej się pogodzić z zasadami logiki

sprzeczności co do ustalenia faktów mających dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie, wyrażającej się w jednoczesnym ustaleniu że: kwota umorzonej zaległości upadłego z tytułu podatku od nieruchomości wynosi 3.077.952,10 zł, kwota umorzonych odsetek od zaległości upadłego z tytułu podatku od nieruchomości wynosi 3.726.315,90zł, kwota umorzonych odsetek od zaległości upadłego z tytułu podatku od nieruchomości wynosi 4.628.907,00 zł, łączna kwota umorzonych zobowiązań podatkowych upadłego z tytułu podatku od nieruchomości wynosi 7.462.296,68 zł, łączna kwota umorzonych zobowiązań podatkowych upadłego z tytułu podatku od nieruchomości wynosi 7.706.859,10 zł,

- naruszenie przepisu postępowania, tj. art. 231 k.p.c., mające istotny wpływ na wynik sprawy, a polegające na błędnym zastosowaniu domniemania faktycznego, wyrażającym się w przyjęciu, że odsetki od zaległości podatkowych, umorzone w drodze decyzji Prezydenta Miasta Z. umarzającej zaległość upadłego w podatku od nieruchomości wyniosły 4.628.907 zł,
- naruszenie prawa materialnego poprzez niewłaściwe zastosowanie art. 54 § 1 Prawa upadłościowego, polegające na przyjęciu, że zrzeczenie się przez upadłego w ciągu roku przed złożeniem wniosku o ogłoszenie upadłości - użytkowania wieczystego gruntu oraz własności posadowionych na tym gruncie budynków stanowiących odrębną nieruchomość, w wyniku którego Skarb Państwa uzyskał przysporzenie w postaci wygaśnięcia obciążającego jego grunt użytkowania wieczystego oraz w postaci uzyskania własności posadowionych na tym gruncie budynków stanowiących odrębną nieruchomość, nie jest czynnością pod tytułem darmym z uwagi na późniejszą decyzję Prezydenta Miasta Z. umarzającą zaległość upadłego w podatku od nieruchomości stanowiącym dochód Miasta Z. i której wartość niewspółmiernie niska w stosunku do powyższych praw - nie pozwalała na uznanie umorzenia za ekwiwalent tego przysporzenia,
- naruszeniu prawa materialnego poprzez niewłaściwe zastosowanie art. 54 § 1 Prawa upadłościowego, polegające na przyjęciu, że zrzeczenie się przez upadłego w ciągu roku przed złożeniem wniosku o ogłoszenie upadłości użytkowania wieczystego gruntu oraz własności posadowionych na tym gruncie budynków stanowiących odrębną nieruchomość, w wyniku którego Skarb Państwa uzyskał przysporzenie w postaci wygaśnięcia obciążającego jego grunt użytkowania wieczystego oraz w postaci uzyskania własności posadowionych na tym gruncie budynków stanowiących odrębną nieruchomość, nie jest czynnością pod tytułem darmym z uwagi na późniejsze umorzenie wierzytelności Skarbu Państwa, której wartość niewspółmiernie niska w stosunku do powyższych praw nie pozwalała jednak na uznanie umorzenia za ekwiwalent tego przysporzenia,
- naruszenie art. 365 § 1 k.p.c. w zw. z art. 363 § 1 k.p.c., poprzez podjęcie rozstrzygnięcia i poczynienie ustaleń co do: istnienia wierzytelności o wydanie masie upadłości (...) tego, co ubyło z majątku upadłego wskutek bezskutecznej czynności prawnej pod tytułem darmym, zdziałanej przez upadłego w ciągu roku przed złożeniem wniosku o ogłoszenie upadłości; nabycia tej wierzytelności przez (...) S.A. z siedzibą w Z. w drodze umowy cesji z dnia 18 września 2003 r., które to ustalenia są sprzeczne z prawomocnymi postanowieniami: Sądu Rejonowego w Zielonej Górze z dnia 31 października 2003 r., o ukończeniu postępowanie upadłościowego; Sądu Okręgowego w Zielonej Górze z dnia 15 września 2004 r. - o oddaleniu zażalenia (...) S.A. na postanowienie Sądu Rejonowego w Zielonej Górze z dnia 31 października 2003 r.

Mając na uwadze powyższe, powódka wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i zasądzenie od pozwanej Gminy Z. o statusie miejskim na rzecz powódki kwoty 44.091.088,36 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, jak również zasądzenie od pozwanej na rzecz powódki kosztów postępowania według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego w kwocie 43.217,00 zł w tym 17 zł tytułem zwrotu opłaty skarbowej od pełnomocnictwa; ewentualnie o uchylenie przez Sąd Apelacyjny w Poznaniu zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi I Instancji do ponownego rozpoznania, z pozostawieniem temuż Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach procesu ponadto o zasądzenie od pozwanej na rzecz powódki kosztów procesu przed instancją odwoławczą, w tym kosztów zastępstwa procesowego - według norm przepisanych.

Powódka zarzucała rozstrzygnięciu w części oddalającej powództwo przeciwko Skarbowi Państwa reprezentowanemu przez Prezydenta Miasta Z.; zasądzającej od powoda na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kwotę 7.200 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego::

- pominięcie w ustaleniach faktycznych okoliczności wynikającej z dopuszczonego przez Sąd jako dowodu protokołu z przetargu z dnia 18 czerwca 2003 r., tj. faktu że Prezydent Miasta Z. oświadczył w obecności nabywcy wierzytelności i innych oferentów oraz Syndyka i Sędziego Komisarza, że Miasto chętnie kupiłoby wierzytelność będącą przedmiotem przetargu, a dochodzoną obecnie przez powodową spółkę;
- naruszenie prawa materialnego poprzez zaniechanie zastosowania art. 5 k.c. do oceny podniesionego przez pozwaną Skarb Państwa zarzutu przedawnienia roszczenia powódki o zapłatę równowartości tego, co ubyło z majątku upadłego;
- naruszenie prawa materialnego poprzez błędną wykładnię art. 54 § 1 w zw. z art. 59 § 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. - Prawo upadłościowe polegające na przyjęciu, że powinność wydania masie upadłości tego, co ubyło z majątku upadłego wskutek bezskutecznej czynności prawnej pod tytułem darmym, zdziałanej przez upadłego w ciągu roku przed złożeniem wniosku o ogłoszenie upadłości, nie jest źródłem roszczenia materialnoprawnego, a jedynie źródłem „prawa wytoczenia powództwa”,
- naruszenie prawa materialnego poprzez zaniechanie zastosowania art. 120 § 1 Prawa upadłościowego w zw. z art. 879 k.p.c. oraz art. 908 § 2 k.p.c. w brzmieniu obowiązującym na dzień 18 września 2003 r. i przyjęcie, że nabywca w postępowaniu upadłościowym wierzytelności o wydanie masie upadłości tego, co ubyło z majątku upadłego wskutek bezskutecznej czynności prawnej pod tytułem darmym, zdziałanej przez upadłego w ciągu roku przed złożeniem wniosku o ogłoszenie upadłości, nie jest legitymowany czynnie do wniesienia powództwa,
- naruszenie prawa materialnego poprzez zaniechanie zastosowania art. 120 § 1 Prawa upadłościowego w zw. z art. 879 k.p.c. oraz art. 908 § 2 k.p.c. w brzmieniu obowiązującym na dzień 18 września 2003 r. i przyjęcie, że nabyta w postępowaniu upadłościowym wierzytelność o wydanie masie upadłości tego, co ubyło z majątku upadłego wskutek bezskutecznej czynności prawnej pod tytułem darmym, zdziałanej przez upadłego w ciągu roku przed złożeniem wniosku o ogłoszenie upadłości, nie istnieje ze względu na fakt, że czynność nie została zdziałana pod tytułem darmym,
- naruszenie prawa materialnego poprzez niewłaściwe zastosowanie art. 58 § 1 i 3 k.c. w zw. z art. 509 k.c. oraz art. 59, art. 140 i art. 131 § 1 pkt 5 Prawa upadłościowego, polegające na przyjęciu, że umowa cesji wierzytelności z dnia 18 września 2003 r. została zawarta z przekroczeniem zezwolenia Sędziego komisarza i ram procedury przetargowej i jest nieważna w części dotyczącej sprzedaży wierzytelności polegającej na roszczeniu przysługującym masie upadłości o zapłatę;
- naruszenie przepisu postępowania, tj. art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 5 k.c., mające istotny wpływ na wynik sprawy, a polegające na zaniechaniu sformułowania w uzasadnieniu wyroku oceny powołanych okoliczności faktycznych w aspekcie wskazania dłaczego zgłoszone przez powodową spółkę roszczenie o wydanie masie upadłości równowartości tego, co ubyło z majątku upadłego jest sprzeczne ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa, a przez to niezasadne w rozumieniu art. 5 k.c.,
- naruszenie prawa materialnego poprzez niewłaściwe zastosowanie art. 5 k.c. polegające na przyjęciu, że dochodzone roszczenie na podstawie art. 59 w zw. z art. 54 Prawa upadłościowego o wydanie masie upadłości równowartości tego, co ubyło z majątku upadłego, po zakończeniu postępowania upadłościowego przez podmiot nie będący syndykiem, jak i wierzycielem upadłego, wbrew zasadom równomiernego zaspokojenia wierzycieli upadłego, pozostaje w sprzeczności ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa;
- naruszenie prawa materialnego poprzez zaniechanie zastosowania art. 113 § 1 Prawa upadłościowego w zw. z art. 551 k.c. w brzmieniu na dzień 28 marca 2001 r. do oceny tego czy uprawnienie do dochodzenia roszczeń

w niniejszym procesie wynikało z faktu, że strona powodowa nabywając przedsiębiorstwo wchodzące w skład masy upadłości, jako zorganizowaną jego część, nabyła jednocześnie wchodzące w skład tego przedsiębiorstwa roszczenie wynikające ze zrzeczenia się przez upadłego - w ciągu roku przed złożeniem wniosku o ogłoszenie upadłości - użytkownika wieczystego gruntu oraz własności posadowionych na tym gruncie budynków stanowiących odrębną nieruchomość,

- naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 278 k.p.c., art. 286 k.p.c. oraz art. 149 i nast. ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (zwanej dalej: „u.g.n.”), mające istotny wpływ na wynik sprawy, a polegające na faktycznym rozstrzygnięciu przez Sąd zagadnienia wymagającego wiadomości specjalnych, tj. określenia wartości rynkowej praw rzeczowych upadłego na dzień ich zrzeczenia się, w oderwaniu od opinii biegłych powołanych przez Sąd, przy jednoczesnym braku poczynienia jednoznacznych ustaleń co do wartości tychże praw,
- naruszenie prawa materialnego poprzez niewłaściwe zastosowanie art. 54 § 1 Prawa upadłościowego, polegające na przyjęciu, że zrzeczenie się przez upadłego w ciągu roku przed złożeniem wniosku o ogłoszenie upadłości użytkownika wieczystego gruntu oraz własności posadowionych na tym gruncie budynków stanowiących odrębną nieruchomość, w wyniku którego Skarb Państwa uzyskał przysporzenie w postaci wygaśnięcia obciążającego jego grunt użytkownika wieczystego oraz w postaci uzyskania własności posadowionych na tym gruncie budynków stanowiących odrębną nieruchomość, nie jest czynnością pod tytułem darmym, pomimo braku poczynienia jednoznacznych ustaleń co do wartości praw będących przedmiotem czynności prawnej zrzeczenia,
- naruszenie przepisu postępowania, tj. art. 231 k.p.c., mające istotny wpływ na wynik sprawy, a polegające na błędnym zastosowaniu domniemania faktycznego, wyrażającym się w przyjęciu, że niespłacona należność główna Skarbu Państwa od upadłego z tytułu nabycia prawa własności urządzeń i budynków w 1995 r. wynosiła na dzień zrzeczenia się prawa użytkownika wieczystego 658.028,68 zł, a z odsetkami 1.286.725,50 zł,
- naruszenie prawa materialnego poprzez zaniechanie zastosowania art. 2 ust. 9 pkt 2 ustawy z dnia 29 września 1990 r. o zmianie ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości oraz art. 200 ust. 2 pkt 2 u.g.n. i ustalenie, że niespłacona należność główna Skarbu Państwa od upadłego z tytułu nabycia prawa własności urządzeń i budynków w 1995 r. podlegała oprocentowaniu i to w wysokości odsetek ustawowych, mimo że była ona zabezpieczona hipotecznie i jako taka nie podlegała oprocentowaniu tylko waloryzacji według zasad obowiązujących przy zwrocie wywłaszczonych nieruchomości,
- naruszenie prawa materialnego poprzez uznanie wbrew treści ustawy z dnia 29 września 1990 r. o zmianie ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości oraz wbrew treści art. 200 u.g.n i art. 203 u.g.n., że niespłacona wierzytelność Skarbu Państwa od upadłego z tytułu nabycia prawa własności urządzeń i budynków w 1995 r., została umorzona w zamian za zrzeczenie się przez upadłego prawa użytkownika wieczystego i własności budynków,
- naruszenie przepisu postępowania, tj. art. 328 § 2 k.p.c., mające istotny wpływ na wynik sprawy, a polegające na zawarciu w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku nie dającej się pogodzić z zasadami logiki sprzeczności co do ustalenia faktów mających dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie, wyrażającej się w jednoczesnym ustaleniu że: kwota umorzona zaległości upadłego z tytułu podatku od nieruchomości wynosi 3.077.952,10 zł, kwota umorzonych odsetek od zaległości upadłego z tytułu podatku od nieruchomości wynosi 3.726.315,90 zł, kwota umorzonych odsetek od zaległości upadłego z tytułu podatku od nieruchomości wynosi 4.628.907,00 zł, łączna kwota umorzonych zobowiązań podatkowych upadłego z tytułu podatku od nieruchomości wynosi 7.462.296,68 zł, łączna kwota umorzonych zobowiązań podatkowych upadłego z tytułu podatku od nieruchomości wynosi 7.706.859,10 zł,
- naruszenie przepisu postępowania, tj. art. 231 k.p.c., mające istotny wpływ na wynik sprawy, a polegające na błędnym zastosowaniu domniemania faktycznego, wyrażającym się w przyjęciu, że odsetki od zaległości podatkowych, umorzone w drodze decyzji Prezydenta Miasta Z. umarzającej zaległość upadłego w podatku od

nieruchomości, wyniosły 4.628.907 zł, podczas gdy ze zgromadzonego materiału dowodowego w żaden sposób nie wynikają dane niezbędne do obliczenia tych odsetek,

- naruszenie prawa materialnego poprzez niewłaściwe zastosowanie art. 54 § 1 Prawa upadłościowego, polegające na przyjęciu, że zrzeczenie się przez upadłego w ciągu roku przed złożeniem wniosku o ogłoszenie upadłości użytkowania wieczystego gruntu oraz własności posadowionych na tym gruncie budynków stanowiących odrębną nieruchomość, w wyniku którego Skarb Państwa uzyskał przysporzenie w postaci wygaśnięcia obciążającego jego grunt użytkowania wieczystego oraz w postaci uzyskania własności posadowionych na tym gruncie budynków stanowiących odrębną nieruchomość, nie jest czynnością pod tytułem darmym z uwagi na późniejszą decyzję Prezydenta Miasta Z. umarżającą zaległość upadłego w podatku od nieruchomości stanowiącym dochód Miasta Z. i której wartość - niewspółmiernie niska w stosunku do powyższych praw - nie pozwalała jednak na uznanie umorzenia za ekwiwalent tego przysporzenia,
- naruszeniu prawa materialnego poprzez niewłaściwe zastosowanie art. 54 § 1 Prawa upadłościowego, polegające na przyjęciu, że zrzeczenie się przez upadłego - w ciągu roku przed złożeniem wniosku o ogłoszenie upadłości - użytkowania wieczystego gruntu oraz własności posadowionych na tym gruncie budynków stanowiących odrębną nieruchomość, w wyniku którego Skarb Państwa uzyskał przysporzenie w postaci wygaśnięcia obciążającego jego grunt użytkowania wieczystego oraz w postaci uzyskania własności posadowionych na tym gruncie budynków stanowiących odrębną nieruchomość, nie jest czynnością pod tytułem darmym z uwagi na późniejsze umorzenie wierzytelności Skarbu Państwa, której wartość - niewspółmiernie niska w stosunku do powyższych praw nie pozwalała jednak na uznanie umorzenia za ekwiwalent tego przysporzenia,
- naruszenie art. 365 § 1 k.p.c. w zw. z art. 363 § 1 k.p.c., poprzez podjęcie rozstrzygnięcia i poczynienie ustaleń co do istnienia wierzytelności o wydanie masie upadłości (...) tego, co ubyło z majątku upadłego wskutek bezskutecznej czynności prawnej pod tytułem darmym, zdziałanej przez upadłego w ciągu roku przed złożeniem wniosku o ogłoszenie upadłości; nabycia tej wierzytelności przez (...) S.A. z siedzibą w Z. w drodze umowy cesji z dnia 18 września 2003 r., które to ustalenia są sprzeczne z prawomocnymi postanowieniami: Sądu Rejonowego w Zielonej Górze z dnia 31 października 2003 r. o ukończeniu postępowanie upadłościowego, Sądu Okręgowego w Zielonej Górze z dnia 15 września 2004 r. o oddaleniu zażalenia (...) S.A. na postanowienie Sądu Rejonowego w Zielonej Górze z dnia 31 października 2003 r.

Wskazując na powyższe zarzuty powódka wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i zasądzenie od pozwanego Skarbu Państwa reprezentowanego przez Prezydenta Miasta Z. na rzecz powódki kwoty 44.091.088,36 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, jak również zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kosztów postępowania według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego w kwocie 43.217,00 zł w tym 17 zł tytułem zwrotu opłaty skarbowej od pełnomocnictwa; ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania, z pozostawieniem temuż sądowi rozstrzygnięcia o kosztach procesu; ponadto o zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kosztów procesu przed instancją odwoławczą, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Pozwani wnieśli o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania odwoławczego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Obie apelacje okazały się bezzasadne.

Ponieważ zarzuty i wywody obu środków zaskarżenia w zasadzie w całości powielają się wzajemnie, zostaną one dalej rozpoznane przez sąd odwoławczy łącznie.

Ustalenia faktyczne sądu I instancji, przyjęte za podstawę wydanego orzeczenia, nie budzą jakichkolwiek wątpliwości i stąd Sąd Apelacyjny przyjmuje je za podstawę własnego rozstrzygnięcia.

Zostały one poczynione przede wszystkim w oparciu o treść dokumentów urzędowych i prywatnych, których prawdziwość materialna i formalna nie została skutecznie podważona przez żadną ze stron postępowania.

W zasadzie jedyne zarzuty apelującego, związane z ustaleniami faktycznymi, dotyczą rzekomo błędnego ustalenia przez sąd I instancji wysokości zadłużenia, jakie obciążało b. (...) Fabrykę (...) w upadłości (dalej nazywaną „upadłym”) w dacie zrzeczenia się przez ten podmiot przysługującego mu prawa użytkowania wieczystego, na podstawie aktu notarialnego z dnia 22 maja 1998r.

Zarzuty te jednak nacechowane są dowolnością i abstrahują od treści zebranego w sprawie materiału dowodowego.

I tak, istnienie zadłużenia upadłego w stosunku do Skarbu Państwa z tytułu nieuiszczonej ceny nabycia, w procesie prywatyzacji, własności budynków i urządzeń w wysokości **658.028,68 zł** wydaje się oczywiste i wynika z szeregu niekwestionowanych przez powoda dokumentów, w tym decyzji uwłaszczeniowej z dnia 7 listopada 1995r. oraz akt treści księgi wieczystej nieruchomości i innych znajdujących się tam dokumentów urzędowych, a także treści samej księgi wieczystej, w szczególności wpisanej tam hipoteki, obejmującej wierzytelność w w/w wysokości.

Strona powodowa nie próbowała w żaden sposób wykazywać (art. 252 kpc w zw. z art. 244 § 1 kpc), aby treść tych dokumentów nie odpowiadała prawdzie.

Zgodzić co najwyżej można się z apelującym, że w stosunku do w/w należności nie było podstaw do naliczania odsetek ustawowych (ani podatkowych), przynajmniej od chwili zabezpieczenia ich hipoteką. Prawdłowo strona powodowa wskazuje tu na treść art. 2 ust. 9 pkt. 2) ustawy z dnia 28 września 1990r o zmianie ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości (Dz. U., nr 79, poz. 464 ze zm.) oraz art. 200 ust. 2 pkt. 2 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997r. o gospodarce nieruchomościami (ob. tekst jedn. Dz. U. z 2015r., poz. 1774)

Z kolei wysokość podstawowego zadłużenia upadłego w stosunku do Miasta Z. z tytułu podatków w łącznej kwocie **3.077.952,10 zł** wynika z treści decyzji Prezydenta Miasta z dnia 21 sierpnia 1998r. o umorzeniu tej należności.

Również w tym przypadku powód nie podjął inicjatywy w kierunku podważenia prawdziwości tego dokumentu urzędowego.

Jeżeli natomiast chodzi o wysokość objętych umorzeniem odsetek od w/w zaległości (art.67 § 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997r. – Ordynacja podatkowa, ob. tekst jedn. Dz. U z 2015r., poz. 613) to ustalona została ona przez sąd prawidłowo w oparciu o treść opinii biegłego z dziedziny rachunkowości Fryderyka M. Małach – T..

Należy podkreślić, że skarżący zrezygnował z przesłuchania biegłego na rozprawie celem ewentualnego usunięcia wątpliwości, jakie miał w związku z wydaną opinią (pismo procesowe z dnia 13 marca 2012r.) oraz nie domagał się powołania w sprawie innego biegłego.

W konsekwencji nie ma podstaw, aby kwestionować twierdzenia pozwanego Miasta, w świetle których wysokość umorzonych odsetek wynosiła co najmniej **3.726.315,90 zł**.

Takimi wartościami pozwany ten posługiwał się także w trakcie wykonywania czynności w postępowaniu upadłościowym (por. pismo z dnia 23 listopada 1999r. k. 547 – 548 akt upadłościowych).

Podobnie, taką kwotę określającą wysokość umorzonych odsetek pozwany wskazywał w procesie wytoczonym przez Syndyka Masy Upadłości w sprawie I C 194/03 i nie była ona podważana.

Nie doszło natomiast do naruszenia przez Sąd Okręgowy wskazywanych w apelacji przepisów prawa materialnego, przynajmniej w sposób mogący rzutować na ocenę poprawności zaskarżonego orzeczenia.

W pierwszej kolejności podzielić należy stanowisko sądu I instancji, zgodnie z którym dla oceny podejmowanych przez strony czynności w postępowaniu upadłościowym znajdowały zastosowanie przepisy Rozporządzenia Prezydenta

Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934r. – Prawo upadłościowe (tekst jedn. Dz. U. z 1991r., nr 118, poz. 512 ze zm., dalej powoływane jako „pr.upadł.”), a to z uwagi na treść przepisu art. 536 ustawy z dnia 28 lutego 2003r. – Prawo upadłościowe (tekst jedn. Dz. U. z 2015r., poz. 233 ze zm.).

Należy jednak podkreślić, że wchodzące w grę przepisy art. 54 – 59 prawa upadłościowego z 1934r. odpowiadają co do zasady regulacji zawartej w art. 127 – 135 prawa upadłościowego z 2003r., co pozwala korzystać z dorobku orzecznictwa i literatury powstałego na tle stosowania nowego ustawodawstwa.

Odnosząc się w tym kontekście do zarzutów apelacji w pierwszej kolejności należy podzielić stanowisko sądu I instancji, iż w sprawie w ogóle nie znajduje zastosowania hipoteza art. 54 pr. upadł.

Nie ma bowiem podstaw do przyjęcia, aby czynność upadłego w postaci zrzeczenia się prawa użytkowania wieczystego nieruchomości dokonana została, częściowo lub całkowicie, pod tytułem darmym.

Przeciwnie, upadły w jej wyniku uzyskał ekwiwalentne świadczenie w postaci zwolnienia go z zobowiązań publicznoprawnych w stosunku do pozwanej gminy miejskiej Z. w wysokości ok. 6.800.000 zł a także uzyskał rezygnację pozwanego Skarbu Państwa z przysługującej mu należności z tytułu nabycia własności budynków w wysokości ok. 658.000 zł.

Razem w majątku upadłego doszło w ten sposób do zmniejszenia pasywów na kwotę blisko 7.500.000 zł, która w rzeczywistości znacznie przekraczała rynkową wartość zrzeczonego prawa użytkowania wieczystego.

Należy zwrócić uwagę, że w opinii rzeczoznawców z dziedziny nieruchomości decydujący wpływ na ustaloną przez nich wartość nieruchomości miało przyjęcie wartości odtworzeniowej posadowionych na gruncie budynków na kwotę ponad 10.000.000 zł.

Tymczasem w tej części opinia ta była bezużyteczna, albowiem mijała się z realiami rozpoznawanej sprawy i charakterem ocenianej nieruchomości.

W rzeczywistości realną wartość ekonomiczną przedstawiał jedynie grunt, a znajdujące się na nim budynki stanowiły tylko obciążenie, utrudniały ewentualne wykorzystanie nieruchomości w celach komercyjnych i musiały zostać w konsekwencji wyburzone.

Wskazuje na to dalszy przebieg czynności związanych z przedmiotową nieruchomością.

Już w pierwszych ogłoszeniach o przetargu na jej zbycie wskazywano na konieczność wyburzenia zabudowy, przy czym koszt wyburzenia, które na siebie brał sprzedający, zawarty był w cenie wywoławczej.

Sam powód powołuje się na ofertę odkupienia od niego wierzytelności, złożoną w piśmie (...) sp. z o.o. z dnia 27 sierpnia 2003r (k.643), która złożona została jednak pod warunkiem uzyskania warunków zabudowy na obiekt handlowy tzw. wielkopowierzchniowy.

Oznacza to, że dla każdego potencjalnego inwestora oczywista była bezużyteczność dotychczas istniejącej na nieruchomości zabudowy a żaden z nich nie zgodziłby się zapłacić ceny obejmującej wartość budynków ustaloną metodą odtworzeniową, tak jak przyjęli to biegli w swojej opinii.

Jak się okazało, nieruchomość udało się zbyć, wraz z innymi działkami, dopiero po usunięciu z niej zabudowy, co nastąpiło w 2001r., i to za łączną cenę 3.000.000 zł (por. pismo gminy z dnia 3 października 2003r. wraz z załącznikami na k. 110 – 125 akt I C 194/03 a także na k. 93 – 97 akt księgi wieczystej KW (...)).

Uzyskana w wolnej grze rynkowej cena gruntu była zatem nawet znacznie niższa, niż analogiczna wartość przyjęta w opinii biegłych rzeczoznawców z 12 listopada 2014r.

Nawet gdyby założyć, jak chce apelujący, że było to wynikiem wpisanego do księgi wieczystej ostrzeżenia o roszczeniach osób trzecich, to i tak wartość ekwiwalentu uzyskanego przez upadłego z tytułu zrzeczonego prawa znacznie przekraczała rzeczywistą jego rynkową wartość.

Dodać można, że nie do przyjęcia jest argumentacja biegłych, którzy zakładali istnienie realnej wartości ekonomicznej budynków z tego tylko tytułu, że były one gospodarczo wykorzystywane przez upadłego.

Upadły przecież dlatego pozbywał się nieruchomości, że okazała się ona dla niego ekonomicznie bezużyteczna i nie pozwalała wygenerować nawet środków pozwalających na opłacenie podatku od nieruchomości.

Trudno zresztą byłoby mówić o efektywnej możliwości produkcyjnego wykorzystania znajdujących się na nieruchomości budynków, skoro bazujące na nich przedsiębiorstwo od dawna było w stanie niewypłacalności, a niedługo po dokonaniu kwestionowanej czynności upadło.

Dodać należy, że ekwiwalent, jaki uzyska upadły z tytułu czynności dokonanej w okresie objętym hipotezą art. 54 pr. upadł. nie musi pochodzić bezpośrednio od beneficjenta tej czynności.

Nie ma przeszkód, aby w tym zakresie doszło, jak w rozpoznawanej sprawie, do czynności z udziałem osób trzecich, w tym podmiotów publicznoprawnych.

Istotne jest jedynie, aby istniał faktyczny związek między uszczerbkiem w majątku upadłego a odpowiadającą mu ekwiwalentną korzyścią majątkową (w postaci zwiększenia aktywów lub zmniejszenia pasywów).

Bez znaczenia jest, jaki charakter przybierze ta korzyść. Nie ma w każdym razie przeszkód, aby wystąpiła ona w postaci zwolnienia upadłego z należności publicznoprawnych, w tym w szczególności podatkowych, do czego podstawę stanowi przepis art. 67 § 1 Ordynacji podatkowej.

Z kolei w świetle prawidłowych i nie kwestionowanych w apelacji ustaleń Sądu Okręgowego nie może budzić wątpliwości, iż czynność zrzeczenia się przez upadłego prawa użytkowania wieczystego nastąpiła wyłącznie w oparciu o wcześniejsze uzgodnienia z gminą miejską Z., w świetle których w zamian zostaną umorzone obciążające upadłego należności podatkowe, co w rzeczywistości nastąpiło.

Nie ma także podstaw do kwestionowania skuteczności prawnej rezygnacji przez Skarb Państwa w stosunku do upadłego z należności z tytułu niezapłaconej ceny za budynki znajdujące się na spronej nieruchomości.

Rezygnacja ta rzeczywiście miała miejsce, co wynika z zaświadczenia wystawionego przez Wojewodę (...), jako dysponenta mienia państwowego, z dnia 17 września 1998r. (k. 62 akt księgi wieczystej KW nr (...)) a Skarb Państwa nie dochodził omawianej wierzytelności w postępowaniu upadłościowym.

W konsekwencji, jak już wyżej wspomniano, w ogóle nie może być w ustalonym stanie faktycznym mowa o dokonaniu przez upadłego czynności prawnej pod tytułem darmym, co oznacza, że w stosunku do pozwanych nie wchodziło w grę stosowanie postanowień przepisów art. 54 i art. 59 pr. upadł.

Gdyby jednak nawet hipotetycznie założyć, że omawiana czynność zrzeczenia rzeczywiście, co najmniej częściowo, została dokonana pod tytułem darmym, nie oznaczałoby to możliwości uwzględnienia powództwa w jakiegokolwiek części.

Rację bowiem ma sąd I instancji, iż na skutek „cesji wierzytelności”, dokonanych najpierw między Syndykiem Masy Upadłości a (...) S.A. w dniu 18 września 2003r., a następnie między tą spółką a powodem w dniu 28 maja 2009r., po stronie powoda nie powstało jakiegokolwiek roszczenie majątkowe w stosunku do któregokolwiek z pozwanych.

W szczególności podstaw do wykreowania takiego roszczenia (wierzytelności) w postępowaniu upadłościowym nie dawał przepis art. 59 pr. upadł.

Stosownie do przepisu art. 54 ust. 1 pr. upadł. czynności prawne upadłego działane pod tytułem darmym w ciągu roku przed złożeniem wniosku o ogłoszenie upadłości są bezskuteczne z mocy prawa w stosunku do masy upadłości.

Oznacza to, że dla potrzeb postępowania upadłościowego i wyłącznie w stosunku do masy upadłości (a ściślej - wierzycieli upadłego) przyjmuje się fikcję prawną, zgodnie z którą do czynności tych w ogóle nie doszło.

Jeżeli tego rodzaju czynność skutkowałą nabyciem przez osoby trzecie określonych składników majątkowych, to traktuje się je jako wchodzące w skład masy upadłości, bez konieczności dokonywania w tym celu jakichkolwiek dodatkowych czynności.

W konsekwencji syndyk masy upadłości może nimi dysponować, bez żadnych ograniczeń, w procesie likwidacji masy upadłości.

W szczególności nie ma w tym zakresie konieczności skorzystania uprzednio z uprawnień przyznanych mu w art. 59 pr. upadł., co jest oczywiste w przypadku upłyniania np. nieruchomości czy rzeczy oznaczonych co do tożsamości. W tych przypadkach nie ma bowiem, dla skuteczności zbycia, obowiązku przeniesienia posiadania rzeczy na nabywcę (por. art. 155 kc).

Przyjmuje się zatem, że przepis art. 59 pr. upadł. miał charakter normy ściśle egzekucyjnej. Pozwalał bowiem syndykowi na usprawnienie procesu likwidacji masy upadłości przez objęcie we władanie wszystkich jej składników. Niewątpliwie ułatwiało to i przyspieszało sprzedaż poszczególnych składników mienia, pozwalając nabywcom na dostęp do nich, możliwość oceny, oszacowania itp., a także chroniło interesy wierzycieli, pozwalając na ich równomierne zaspokojenie (por. np. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 26 stycznia 2011r. w spr. IV CSK 273/10, LEX nr 738125, z dnia 6 września 2013r. w spr. V CSK 454/12, LEX nr 1402682, z dnia 4 września 2014r. w spr. II CSK 609/13, LEX nr 1540129 itp)

Ułatwiało też syndykowi jako sprzedawcy wywiązanie się z ciążącego na nim obowiązku wydania rzeczy sprzedanej (art. 535 kc).

Natomiast przepis art. 59 pr. upadł. nie dawał podstaw do kreowania osobnego prawa majątkowego w postaci „roszczenia o wydanie” mienia (prawa) wchodzącego w skład masy upadłości, które mogłoby być następnie przedmiotem dalszego obrotu (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 marca 2008r. w spr. IV CSK 465/07, LEX nr 376399)

Wynikające z tego przepisu potencjalne roszczenie syndyka o wydanie tego co ubyło z majątku upadłego ma charakter stricte windykacyjny i nie może uzyskać samodzielności przez oderwanie się od samego prawa majątkowego (podobnie jak np. roszczenie, o jakim mowa w art. 222 § 1 kc nie może w obrocie funkcjonować samodzielnie bez związku z przysługującym uprawnionemu prawem własności).

Jest ono przy tym funkcjonalnie związane z postępowaniem upadłościowym, przysługuje wyłącznie syndykowi i to tylko przez czas trwania tego postępowania (por. art. 57 pr. upadł.).

Oczywiście, jak już wyżej wspomniano, nie ma, co do zasady, przeszkód, aby syndyk zbył mienie, które wyszło z majątku upadłego w okolicznościach, o jakich mowa w art. 54 pr. upadł. (w rozpoznawanej sprawie byłoby to prawo użytkowania wieczystego) bez uprzedniego objęcia faktycznego nad nim władztwa.

W takim przypadku na nabywcę przeszłyby wszystkie prawa związane z własnością tego mienia, w tym roszczenie windykacyjne, którego podstawę stanowiłyby jednak przepisy ogólne (art. 222 kc), a nie przepis art. 59 pr. upadł.

Poza sporem jest jednak, że w rozpoznawanej sprawie nie doszło do zbycia mienia, które wyszło z majątku upadłego, a jedynie „wierzycielności” o jego wydobycie od osoby trzeciej.

Z przyczyn, o których była wyżej mowa, wykreowanie tego rodzaju „wierzytelności” nie było możliwe, a żadne podjęte w tym kierunku czynności nie mogły doprowadzić do powstania po stronie powoda prawa majątkowego skutecznego w stosunku do osób trzecich.

Bez znaczenia jest, iż tego rodzaju „prawo” zostało zbyte w toku postępowania upadłościowego a także, że na jego zbycie zezwolił sędzia komisarz.

Oczywiste jest także, że o powstaniu omawianej wierzytelności nie może świadczyć, per se, fakt wydania przez sąd upadłościowy orzeczenia o zakończeniu postępowania upadłościowego z uwagi na likwidację masy upadłości.

Tym bardziej na powstanie wierzytelności nie mogła mieć wpływu okoliczność, że w przetargu na jej „sprzedaż” uczestniczył Prezydent Z., który wyraził zainteresowanie jej „nabyciem”.

Należy uwzględnić bowiem, iż o tym, czy faktycznie istnieje w obrocie prawnym określone prawo majątkowe decydują okoliczności obiektywne, a nie subiektywne oceny uczestników tego obrotu.

Nie do przyjęcia jest też argumentacja apelującego odwołująca się do rękojmi, o jakiej mowa w przepisach art. 120 § 1 pr. upadł. w zw. z art. 879 kpc oraz art. 908 § 2 kpc (w poprzednim brzmieniu).

Stosownie do przepisu art. 908 § 2 kpc do sprzedaży wierzytelności przepisy o sprzedaży ruchomości w toku egzekucji, w tym zasadę ochrony nabywcy egzekucyjnego (art. 879 kpc), można stosować tylko **odpowiednio**, tzn. z uwzględnieniem istotnych różnic między tymi składnikami majątkowymi.

W przypadku sprzedaży ruchomości mamy do czynienia z rzeczami realnie istniejącymi.

Natomiast absurdalne byłoby przyjęcie założenia, że w toku postępowania upadłościowego możnaby wykreować nieistniejącą w rzeczywistości wierzytelność, która następnie, po jej „zbyciu” nabierałaby mocy wiążącej w stosunku do „stworzonego” w taki sposób „dłużnika” z uwagi na ochronę nabywcy wynikającą z przepisów prawa upadłościowego.

Należy uzupełniająco dodać, że całkowicie nieuzasadniony jest pogląd skarżącego jakoby nabył on jakiegokolwiek prawa związane z czynnością zrzeczenia się przez upadłego prawa do nieruchomości na tej podstawie, że stał się nabywcą przedsiębiorstwa upadłego na podstawie umowy zawartej z syndykiem masy upadłości w dniu 28 marca 2001r.

Jak już powiedziano, czynność upadłego działana w warunkach, o jakich mowa w przepisie art. 54 pr. upadł. jest ważna i skuteczna **erga omnes, z wyjątkiem masy upadłości**.

Oznacza to zatem jej skuteczność także w stosunku do upadłego i prowadzonego przez niego przedsiębiorstwa (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 września 2000r. w spr. V CKN 93/00, LEX nr 52588).

Składniki mienia, które objęte są tego rodzaju czynnością nie wchodzi w tej sytuacji w skład przedsiębiorstwa upadłego zbywanego przez syndyka w toku likwidacji masy upadłości na podstawie art. 113 pr. upadł.

Nie doszło zatem także do naruszenia przez Sąd Okręgowy przepisu art. 55¹ kc.

Bezpodstawność powództwa, wynikająca z omówionych wyżej, zasadniczych przyczyn, sprawia, że nie mają istotnego znaczenia dalsze podnoszone w apelacjach zarzuty, w tym dotyczące interpretacji wykładni umów cesji.

Z tych przyczyn na podstawie art. 385 kpc oraz powołanych wyżej przepisów prawa materialnego Sąd Apelacyjny orzekł jak w punkcie 1 sentencji wyroku.

O należnych pozwanemu Skarbowi Państwa kosztach zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym orzeczono (punkt 2 wyroku) na podstawie przepisów art. 391 § 1 kpc w zw. z art. 98 § 1 i 3 kpc oraz art. 99 kpc, a także art. 11 ust. 3 zd. 1 ustawy z dnia 8 lipca 2005r o Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa (tekst jedn. Dz. U. z 2013r, poz.1150), przy uwzględnieniu § 2 ust. 1 i 2 oraz § 12 ust. 1 pkt. 2) w zw. z § 6 pkt. 7) Rozporządzenia

Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (tekst jedn. Dz. U z 2013r, nr 490.).

Natomiast o kosztach zastępstwa procesowego pozwanego Gminy Z. o statusie miejskim orzeczono (pkt. 3 wyroku) na podstawie przepisów art. 391 § 1 kpc w zw. z art. 98 § 1 i 3 kpc oraz art. 99 kpc, przy uwzględnieniu treści § 2 ust. 1 i 2 oraz § 12 ust. 1 pkt. 2) w zw. z § 6 pkt. 7) Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (tekst jedn. Dz. U z 2013r, nr 490).

Bogdan Wysocki Jan Futro Ewa Staniszevska

--	--	--